

F 1

ც ი ს კ ა რ ი

1862

ი ა ნ ჟ ა რ ი.

7

წელიწადი შავქმესე.

წოდება თსზულებათა:

- I. — ირაკლი მეორის მეუობა სჟა-
რთჳსლოში. თ. ოძან სერსეულიძისა.
- II. — ლექსები სხჳა და სხჳა მწერლებისა.
- III. — ლატონტენი და ჭუგუ. გ. დიდბუღიძისა.
- IV. — წარმოება აჩაგვს ერისთავთა, ნ. ბაბბარე ჯორჯაძისა.
- V. — სიტუჳა, თქმული ახალს წელიწადს. გაბრიელ ებსკოპოზისა.
- VI. — სხჳა და სხჳა ანბავი (იხილე მეორე გვერდსუდ.)

ც ფ ი ლ ი ს ს.

კერესელიძის ტიპოგრაფიაში.

ც ი ს კ ა რ ი

ქ ა რ თ უ ლ ი

სალიტერატურო ჟურნალი

გამოიცემის ი. კერესელიძის-მიერ.

ი ა ნ ვ ა რ ი.

წელიწადი მეექვსე.

«თუ შეიყვარო სმენად,—მიითვალე, და
უკეთუ მიუპყრა ყური შენი,—ბრძენ იქმნე.»
(წიგ. ისლ ზირ. თავი 6. მუხ. 34.)

ც ფ ი ლ ი ს ს.

კერესელიძის ტიპოგრაფიაში.

1862

Печатать позволяется. 26-го Декабря, 1861 года.
Цензоръ Каитмазовъ.

ირაკლი მეორის მეუობა საქართველოში.

წელსა ჩღებ, დაჯდა ქაენად მე შაჰ-სულტან უსეინისა შაჰ-თამაზ, და ამ ქაშად იჯდა ქართლში მეფედ ვახტანგ ლეონის-მე, და კახეთში იჯდა მეფედ კოსტანტინე ირაკლის-მე, რომელსა ეწოდა საგელად მამად-ეული-ხან თათრობისა-გამო, გარნა ესე ორნი მეფენი იეჴნენ სიეჴარულსა და ერთობასა ზედა ურთიერთისადმი. სოლო ოდეს სცნა ერთობა ამათი შაჰ-თამაზ, რომელსა არა მცირედ შეუძნდა ერთობა მათი, და განიზრახა მათშორის შთაგდება შურისა, რომლისათჳს მოსწერა და მოსცა მეუობა ქართლისა მამად-ეული-ხანს, და მოემცნო

მას ვინაჲდგან ხარ მასმადიანი, შენ ამის-
 თჳს სარწმუნოდ გრაცს და მეუფეს ვასტანგს
 ველარ ვენდობით, განაძე მეუფე ვასტანგ
 და ქართლი შენ დააჭირეო, და მოსცა ამის-
 თჳს შემწედ განჯა, უარაბადი და ერევანი
 და ამის ძლით შემოიკრიბნა ამ ქეჭენები-
 დამ ჯარები და მოვიდა მეუფე მამად-ეუ-
 ლი-ხან მასლობელ ტფილისისა ქალაქისა
 სეიდაბათში, სადაცა გავიდა მეუფე ვასტანგ,
 შეეხა, და აოტა მამად-ეული-ხან და წარ-
 ვიდა მეოტი, გარნა არა ინება დაეოვნება
 დროჲსა, არამედ მასვე ჟამსა მეოტი მი-
 ვიდა ჭარჭი და შემოიკრიბნა ჭარელნი,
 გაიმრავლა ჯარები, კვალად მოვიდა მეო-
 რედ სეიდაბათში და გავიდა მეუფე ვასტან-
 გიცა, შეეხა, გარნა იძლივა მეუფე ვასტანგ
 მათგან და აღარა მოიქცა ტფილისად, არა-
 მედ წარვიდა ზემო ქართლს და მაჰმად-
 ეული ხან შემოვიდა ტფილისს, და დაჯდა
 მეუფედ ბრძანებითა შაჰ-თაბაზისათა.

წელსა ჩღკე, ხონთქრის სარასკარი მო-
ვიდა ერსსა და აჲან შეიტყო ესე ვითა-
რება ქართლისა და ნახა ჟამი მარჯუტ,
რომლისათჳს მოსწერა მეფესა ვახტანგს:
წარმოძვირნე ერთი ნათესავთა შენთგანი,
და მე ვაოტო მაჰმად-ეული-ხან, და დავი-
მტყიცო ქართლით. და მეფემან წარუვლი-
ნა მჲა თჳსი იესე, წამოემართა ერსნიდამ
სარასკარი ჯარით და მოვიდა შაჰბიანს
და კვალად მიაგება მე თჳსი ბაქარ, და
წარმოემართა სარასკარი მუნიოგან, და და-
იბანაკა ურეუთას, ხოლო სცნა რა ესე
მაჰმად-ეული-ხან, რომელ არა აქჳს ჰირდა-
ჰირი ძალი მისი, ამისთჳს მიეგება და მი-
ართვა კლიტენი ცისე ქალაქისანი და ევე-
დრა რა მიცემასა ქართლისასა და დამტ-
კიცებასა მეფობისასა; ხოლო მან არა
ინება, დმ შეიპერა თხოვისაებრ ბაქარისათა
და ჰატიმარ ჰყო იგი, ამასვე თჳსსა იჴნისს
სარასკარი შემოვიდა ტფილსს, და

მისცეს მეუობა ბაქარს მესა მეუისა ვახ-
ტანგისასა, და ვინადოგან არა ამეფეს ნები-
საებრ თჳსისა, იგი მასვე წელსა განიელტო
ოსმალთაგან და მივიდა მამისათანა.

წელსა ჩღკდ, მეფე ვახტანგ და ბაქარ
წაბჰანდნენ რუსეთად. და მმა მეუისა ვახ-
ტანგისა მეფე იესე გათათრდა და კჳლად
მისცეს ოსმალთა მეუობა ქართლისა იე-
სეს, გარნა არცა იგი ამეფეს ნებისაებრ
თჳსისა და მოკჳდა მეფე იესე, წელსა ჩღლვ.

ამასვე წელსა კახთ მეფეს მაჰმად-ეული-
ხანს უღალატეს და მოკლეს სამსირალში,
მრავალნი თავადნი და გლეხნი მოსწევდ-
ნეს ოსმალთა კახნი, გარნა კახეთი ნები-
საებრ თჳსისა ვერა დაიჳრეს, და მოინ-
დგეს კახთ მეუის მაჰმად-ეულიხანისა, თეი-
მურაზ, და მისცეს მეუობა კახეთისა ზა-
კვთ, ვინადოგან ნებავდათ დაჳეობა კახე-
თისა ვითარცა მსგავსად ქართლისა.

წელსა ჩღლდ, უსუფ ფაშა მოვიდა დიდის

ჯარი ქისიეს, მაღაროს და დადგა მუნ, რათა
 ნებისაებრ თჳსისა დაიწერას კასეთი, სო-
 ლო სცნა რა ზაკულებს მათი მეფემან თე-
 იმურაჲ, შემოიკრიბნა კახნი, მივიდა ღამე
 და თავს დაესხა და გაიმარჯჳა ოსმალთა
 ზედა, და მრავალნი ოსმალნი მოსწყუტნეს
 და წამოვიდა უსუფ უაშა მეოტი, და მი-
 ერთგან ვერღარა იკადრეს ოსმალთა შესვ-
 ლა კახეთად, და ამასვე ჟამსა მოსულიყო
 თამაზ-ხან განჯას, რომელსა ეწოდა შემდგომად
 ნადირშა, და რა ესმათ ესე ქართუჭლთა
 უკუდგნენ ოსმალთა, ქართუჭლ-კახელნი, და
 განჯას თამაზ ხანთან ჩავიდნენ, და რა ისი-
 ლეს ოსმალთა უკუდგომა ქართუჭლთა ამის-
 თჳს გაიერთეს ლეკნი, და მოიევანეს ლე-
 კის ჯარები, და აოხრებდნენ ქართლსა და
 კახეთსა, და სომხითს საბარათიანოსა და
 ასე აღაოხრეს რომელ არღარა იპოებოდა
 შენობა ქართლსა, და სომხით საბარათია-
 ნოსა თჳნიერ ცისეთა, და სიმაგრეთა კიდე,

და კახეთიდანაც გალექდნენ ქიზიყელნი, და
 გაღმა მხრელნი, და მისცეს ჰირი ლეკ-
 თა, გარნა დაადგრნენ მტკიცედ თავადნი, და
 აზნაურნი, და შიგნით კახნი სარწმუნოებასა
 ზედა, და გაამაგრეს თელავი და ალავერ-
 დი, და შეკრბენ მას შინა ვიეთნიმე თავა-
 დნი და აზნაურნი, შეესვეწნენ ფშავ ხევ-
 სურთა და შეაწუსეს ლეკთა ქიზიყი, და
 გაღმა მხარნი. რომლისაგამო ვერღარა შე-
 უძლეს მოთმენა, და უღალატეს მუნ მეოფ-
 თა ლეკთა, და მრავალნი ლეკნი მოსწევტ-
 ნეს და მოიუჟანეს მეფე თეიმურაზ ფშა-
 ვიდან, და დასვეს მეფედ კახთა.

წელსა ჩღლე, მოვიდნენ ლეკნი და ქი-
 ზიყი მოარბიეს, მე მეფისა თეიმურაზისა
 ირაკლი მაშინ იყო წლისა, იე. (ათხუთ-
 მეტისა) რომელმან, შემოიყარა სოფლები-
 დამ ჯარი მოეწია ნეიშნის მინდორში, და
 ძლიერად შემოებნენ ლეკნი, გარნა თვთ-
 ეს ემაწვლი მე მეფისა თეიმურაზისა ირა-

კლი მეორედ შიგან ჯარში შევიდა, და ზირ-
ველად აძან მოკლა ლეკი, და ამის მხილ-
ველთა კასთა ერთ-პირად მიმართეს, და დაა-
მარცხეს იგი ლეკის ჯარი! გააუწევინეს
ტუჩები და საქონელი, და მოვიდა მალა-
როს გამარჯვებული, რომლისათვის ფრიად
მსიარული იქმნენ კახნი, იხილეს რა ესე-
თი სიმხნე და ძალი მეფის მის შემკვდ-
რისა თვისისა.

ამასვე წელსა, ჩილე, ნადირშამ დემურ-
ტაშხედ სარასკარი დაამარცხა მაისის ით,
და ივნისს ია, ტფილისს მეოფთ ოსმალთ
ნადირშას წიგნი მოუვიდათ, სარასკარზე
გავიმარჯვებ და თქუენ რასა იქმთო, ივნ-
ისის, ლ. ოთხშაბათს დღეს ოსმალნი
ტფილისიდან გავიდნენ და ოკტომბრის, ვ.
ნადირშა ტფილის ქალაქს შემოვიდა, კე. ქა-
ლაქიდან გავიდა, და კახეთი მისცა მეფესა
თეიმურაზს, და მეფობა ქართლისა მშის
წულისა მეფის თეიმურაზისასა, აღისხანს, და

იგი თან წაიყვანა, ხოლო ტფილისს ქალაქსა შინა დასვა სსტუა ერთი ხანი ეიზილბაშისა.

წელსა, ჩღვ, ნადირშას სეფიხან სარდალი გამოეგზავნა ქართლში, ამან მოუწოდა მეფეს თეიმურაზს კახეთიდამ, და ქართუჭლნიც შეკრიბნა ქართლში ფხვენისის სოფელში სადაცა უღალატეს მეფესა თეიმურაზს. და დაიჭირეს ეიზილბაშთა, და ამასთანავე დაიჭირეს გივი ამილახვარი, არაგვის ერისთავი ბარძიბ, და თარხანი ლუარსაბ, და ესრეთვე კახნიცა, დაიჭირეს ჩოლაყაშული სალთსუცესი გივი, ქისიყის მოურავი ქაისოხრო, და წაიყვანეს ესე ეოველნი სპარსეთში, და ისპაანს რომ მიიყვანეს იქ ჰერობილობითაგან განათავისუფლა, და ჰატვიით შეიწენარნა, გარნა ამ ქამად ნადირშა ეანდაარს წაბძანდა, და მეფე თეიმურაზსა თან წაიყვანა და ვინც ქართუჭლნი და კახნი თან ახლდნენ, ისინიც

თან იასლნა ეანდაარს, და ოდეს მიიწივნეს ეანდაარად, მაშინ მეფესა თეიმურაზს გამოუცხადეს შენი შჯლი ირაკლი დაიბარე და ის რომ ჩამოვა მაშინ თქუტუნი დაგითვოვთო, ვინაჲდგან სედვიდა ქართუტლთა მხედ, ამისთჳს თჳთ ნადირშაჲს მოსწერა წიგნი დაბარებისა ირაკლის და დაიბირა ქართუტლნი, და კახნი, სოლო მსმენელთა ამისთა ქართუტლ კახთა ერთ ჰირობით არა ინებეს წარსვლა ირაკლისა სპარსეთად, რომლისათჳს შეიყარნენ ქართუტლნი და კახნი, და არა უშვებდნენ მესა მეფისა თეიმურაზისასა ირაკლის, გარნა არა მისედა ჰატისა და დიდებასა ამის სოფლისასა, არამედ სათნო ეყო ბრძანებასა მაძისასა, და დიდად შორს დაიჭირა წაუსვლელობა თჳსი, და თქუა მამა ჩემი იქ უნდა ჰქუანდეს, ჩემის იქ წასვლით გამოუშვებდენ და მე ამაზედ დავბრკოლდეთ და არ წავიდეთ ეს ჩემგან არ იქნებაო.

წელსა, ჩილს, ირაკლი წარვიდა ფებერვალში ნადირშასთან, და ეანდაარს ჩავიდა, ნადირშას ეანდარი მარტის თექვსმეტს აედო, და ოდეს მივიდა ირაკლი მაშინვე წინაშე ნადირშაძეს წარადგინეს, და ნადირშამ ლაპარაკი დაუწყო ირაკლის, და ჰკითხა ბრძანების კვარად საშიშარის სახითა არ გათათრდებიო, ხოლო ვითარცა მოწამემან აღჯარა მძლავრისა წინაშე, ქრისტე, და მოასხენა წელიწადითა და დღითა ემაწვლმან, ხოლო გონიერებითა ბრძენმან, ჩემი სიკუდილიკი შეგიძლიან, და ესკი არ შეგიძლიან რომ მე ქრისტე მაგმობინოო, არას მიზეხით ჩემი თათრობა არ იქნებაო, შემდეგ ნადირშამ-უბრძანა ნუ გეშინიან მე შენ მაგასედ ძალას არ დაგატანო მეორეს დღეს მეფე თეიმურაზ ქართუშლნი და კახნი მოიყვანნა, ეოველნი დაითხოვა, და საქართუშლოში გამოისტუმრნა. თუთ ნადირშამ ინდოეთსედგაილაშქრა, და მე მეფისა

თეიმურაზისა ირაკლი თან წაიკეჟანა, ჩავი-
და ინდოეთს, ინდოეთის კელმწიფე, აქმად-
შაჰ შემოება სამასის ათასის კაცითა, გა-
რნა ნადირშას გაემარჯუა, და მთელი ინ-
დოეთის საკელმწიფო დაიპყრა, იქიდანა გა-
მობრუნდა და სინდუსს შევიდა, და
სინდუსის სამეფო, დაიჭირა, გარნა სინდუს-
თში დიდი ომები გარდაიხადა, და ყოველ-
თა ამა ბრძოლათა და ომებსა შინა თან
ხლებით დასწრებულ-იყო მე მეფის თეი-
მურაზისა ირაკლი ნადირშასთანა, რომელ-
მანცა ფრად მოაწონა თავი თჳსი სიმ-
ხნითა და სიკასკასითა, და დიდთაც შე-
უეყარდა, ნადირშას მე მეფისა თეიმურაზი-
სა ირაკლი, აქედან გამობრუნდა და მო-
ვიდა ეანდაარს.

წელსა ჩღლთ, ნადირ-შაჰ ეანდაარს მო-
ბმანდა, და ვინადგან მადრიელ იყო ნადირ-
შა მეფის ძის ირაკლისა, ვითარცა აჩუჭნა
სიმხნე და ეროგულება ამისთჳს უბმანა

ნადირშამ მეუის მეო ირაკლი შენს ქუჭ-
 ვანას ეჭირუჭბი, და ნება მომიცია წადი
 შენს ქუჭუანაში, და მარადის ჩუჭნის წყა-
 ლობისა მოიმედე იუავიო, მადლობა მოა-
 ხსენა, მაისის კჭ, ეანდაარიდამ წამოვიდა
 და სეკტეშბერს, იგ, ღამისა ოთხი საათი
 იყო გასული რომ კასეთს ალავერდს მობ-
 მანდა, ამ ქამად ნადირშამ თურქისტანსედ
 წაბმანდა, ბალსი ბუსარი, ორგანჯი სამარ-
 ეანდი, და მოელი ქურტისტანის სამეფო
 სრულებით დაიჭირა, და იქ რამდენიმე სა-
 ნი დაუკვირანდა, იქიდან გამობრუნდა ნადირ-
 შამ, და დაღისტანში მოვიდა ძლიერის ჯა-
 რით, და შეამჭირვა ლეკნი, და დაღისტანე-
 ლნი ძლიერთა ბრძოლითა, და ეგრეთვე
 ქართუშლნი სურსათისა თხოვითა, რომლი-
 სათჳს განდგნენ ნადირშასაგან ვიეთნიმე
 ქართუშლნი, და მოიეჭანეს ლეკის და ოს-
 მალის ჯარები, აოხრებდენ და ატუჭებდენ
 ერთმანეთს, ვინაჲდგან ვეღარა შეუძლეს

სამსახური ნადირშაისა და ტფილისს მჯდო-
 მი სანი ნადირშაისა, ებრძოდა მარადის
 ქართველთა, და აოხრებდენ მარადის ორ-
 ნივე მხარენი ქართლსა და ესე ვოველნი
 აცნობა ტფილისს მჯომჲს სანშან ნადირ-
 შას, ხოლო იგი განძნდა საქართველოსა-
 ზედა და განიგულა აერა და მოწყეტა
 ქართლ-კახეთისა ხალხისა. ხოლო სცნა რა
 ესე მეფემან თეიმურაზ, წარავლინა დედო-
 ფალი თამარ, ასული მეფისა ვახტანგისა
 ვედრებად ნადირ-შასთან, რათა არა ასწყუ-
 ტოს ქართლ-კახეთისა სახლი და დასცხ-
 რეს მრისხანება მისი ქრისტიანეთა ზედა,
 ხოლო მივიდა რა დედოფალი თამარ და-
 ღისტანში ნადირშასთან და ექუდრა აუუ-
 რელობასა ქართლ-კახეთისასა და ესრეთვე
 აცნობა უცოდველობა ქმრისა თჳსისა, მე-
 ფისა თეიმურაზისა და ეგრეთვე ერთგუ-
 ლება მისა თჳსისა ირაკლისა, რომლისა-
 თჳს მუის თანად მოღმობიერდა მძლავრი

იგი და ჰატევისცა დედებრ, და ეოჭტლნი
 თხოვილი აღუსრულა, გამოუტევა დი-
 დითა ნიჭითა და მოვიდა კახეთს, და მო-
 წერა ნადირშამ ტფილისს მჯდომს ხანსა
 უკუდგართა ქართუტლთა ზედა ბრძოლა და
 აოხრება. მივიდა ესე ტფილისს მჯდომი
 ხანი ეიზილბაშისა ჯარით და შემოადგა
 აწერის-ხეგსა, შემუსრეს აწერის სევი და
 გამოიევანეს ქსნის ერისთვს შანშეს
 ცოლ-მჯლი და ძმებისა მისისა, სოლო
 შანშე ივლიტოდა ახალ-ცისეს, გარნა სთხო-
 ვეს იგი ეიზილბაშთა და მოსცეს შანშე
 დაჭერილი ოსმალთა და შეიპერეს მძაცა
 შანშესი იესე, და წარგზავნეს ცოლ-მჯლით
 ხორასანს და დაიპერეს ქსნის-სევი და
 მამული შანშესი გიგმან ამილახვარმან.
 ამ ქამადვე მოკლეს არაგვის ერისთავი
 ბეჟან, ემათა თჳსთა, და გამოამეს სახლის
 კაცნიცა მისნი, და დაიწყო გიგმან ამილა-
 ხვარმან დაპურობაცა არაგვისა საერისთო-

სა, მოიცა ძალი ოსმალთაგან და განდგა
ეზილბაშთაგან, და ესე ეოჭტლი ამცნო
ტფილისს მჯდომპან ხანმან ნადირშას,
გამოუცხადა ერთგულება მეფისა თეიმურა-
ზისა და მისა მისისა ირაკლისა. ნა-
დირშამ უბოძა არაგვის საერისთო მეფეს
თეიმურაზს, მოუძცნო ბრძოლა და კი-
რთება გივის ამილახვარისა, სოლო გივსა
აქუდა ქსნის-ხევისა გამაგრებულნი ციხენი
და ჭეუანდა ბიბა მჯლი თჳსი რევაზ. ეზ-
რახნენ მეფენი ამ რევაზსა, აღუთქმტს
წყალობა უკეთუ მოსცემს ციხეთა და მოს-
ცა რევაზმან ციხენი ქსნის ხევისანი, და
დაიპურეს ქსანიცა მეუკმან თეიმურაზ და
ირაკლიმან, მრავალი ბრძოლა და ომე-
ბი გარდაისადეს, ვიეთამე ქართუტლთა
თავადთა მიუწოდეს, მესა მეფისა თეიმურა-
ზისასა ირაკლის. წარვიდა ირაკლი
სამასისა კახელისა კაცითა და წარიეჴანა
ლეკნიცა, შემოეყარნენ რაოდენიმე ზე-

მოსაქართულში თავადნი ირაკლის ძესა მე-
 ფისასა, მივიდნენ და დადგნენ ცხინვალის
 ზევიდამ აბო წმინდასა. სცნა რა ესე გივ-
 მან ამილასვარმან სურამს მდგომიან, შემო-
 იყარა ოსმალისა და ლეკის ჯარნი ვიდრე
 ხუთი ათასამდე, და ვიეთნიმე ქართულნიცა
 შეეწოდნენ გივს ამილასვარს, მოვიდნენ
 ღამე და დილას ბინდისასა დაესხნენ მე-
 სა მეფისასა ირაკლის, ეკუჭთა ირაკლი
 ძლიერად და ფიცხელი ომი მოუხუდა, გარ-
 ნა მოსცა ღმერთან ძლევა, ირაკლის ძესა
 მეფისასა გაემარჯუა, ლტოლვილნი იგი
 ოსმალ-ლეკნი წარვიდეს გივითურთ სურა-
 მისაკენ, ხოლო მეფის მე ირაკლი წაბძან-
 და კახეთად და მეფე თეიმურაზ მიბძანდა
 ზემო ქართლში, და ერეთს დაგდა, ამ ქა-
 მად ძუტლი ეაენის მჯლი ლტოლვილ იყო
 ნადირშასაგან, დაღისტანში იმეოვებოდა,
 ამას დაღისტნელი ლეკები გამოუმძლურეს
 და ხონთქართან გაისტუმრეს, წარმოიყუანეს

და ქსანსედ გივი ამილახუარი ეკულუცბო-
დათ და იქ მივიდნენ, სცნა ესე მეფის შემ
ირაკლიმ კასეთს მეოფმა და ფიცსელად
გამოუდგა, მოეწია ქსანსედ განჩათს და იგი
ეაენის შული დაიჭირა, წაიუქანა და ერე-
დეს თავის მამას მეუკეს თეიმურაზს მიაბ-
ოჭა. მეფემან თეიმურაზს მაშინუც თავისი
შული ნადირმასთან გაისტუმრა და იგი
ეაენიც თან გაატანა, ამ ჟამად ნადირმა
ოსმალთ მესურსა ბრძოდა, და მიესმა რომ
შირუანი უკუდგა. ეაენის შული მიიუქანეს,
დაღისტანიც ითან-ხმავს და გააკლმწიფესო,
ამისთვს თავისი შული ნასრული მირზა
გამოისტუმრა დიდის ჯარით და მტკუტის
ჰარსედ რომ მოვიდა შირვანში გასასულე-
ლად, იმ ჟამად მეფის მე ირაკლი მივიდა
და ეაენის შული დაჭერილი მიაბოჭა, რო-
მელმანც ფრიადი მადლობა უბძანა და ესე
უოჭული მისწერა მამასა თვსსა ნასრულა
მირზამ. ვიდრე მისულადმდე ამისსა ნადირ-

შა მუსულიდამ წამოსულიყო და ესე ანბა-
ვი გზაზედ მიუვიდა, რომელმანცა
მოსწერა წიგნი მადლობისა მეფეს თე-
იმურაზს მოუბოძა ათი ათასი ოქრო
და მოუძნო ტუილისში მჯდომს ხანს ეი-
ლიზ-აღიხანს, მეფის თეიმურაზისათჳს ის-
ტიარობა მიმიციაო და ეოველს საქმეში
მაგას უნდა ჰკითხევდო, თუთონ ნადირმა
აქედამ გაბრუნდა და ეარსის ცისეს შემო-
ადგა, სოლო ნასრულა მირზამ მოსცა მრავალი
ნიჭი მეფის ძეს ირაკლის და გამო-
ისტუმრა დარწმუნებულისა სიტუჯთა, შენ
წადი, რადგან ასლა შენს ქუჭყანას ეჭირ-
ჴებოი იქ მიეშჴლევ და ამის მაგიერს
წეალობას მალე მოელოდო.

წელსა ჩდმდ, წარმოავლინა ზუანთქარ-
მან უსუფ-ფაშა სპითა დიდითა, და წარ-
მოატანა საზინა, რათა წარგზავნოს იგი
დადისტანსა შინა და მით გამოიეჴანოს
დადისტნის ჯარი, და ამათ მოესძაროს;

ამილახვარი გივი და უსუჟ-მა რუისს და-
დგნენ, ხოლო ესე სცნა რა ტფილისს მუ-
დომპან ხანმან ალიხან, ამან აცნობა მე-
ფესა თეიმურაზს და წარმოვიდა სწრაფად
კახეთის ჯარით. მოვიდა ალიხანისა-თანა
და ხანმაც შემოიყარნა ქართუჭლნი, მივი-
დნენ და დადგნენ გორს, მოვიდნენ ოსმა-
ლნი თედოწმიდას და გავიდნენ გორიდაჲ
საომრად ეისილბაშ-ქართუჭლნი, კეჭტ-
ნენ ძლიერად, გარნა იძლიენენ ოსმალთა-
გან ეისილბაშ-ქართუჭლნი, გამოაქციეს,
მოჰყენენ გორს გაღავნის კარებადმდე,
გაბრუნდნენ ოსმალნი და დადგნენ რუისა-
დვე, მაშინ მოიყუანეს დადისტნის ბელადი
მაღახი და მიაზარეს დადისტანში გასაგზა-
ვნი ხაზინა, და ესე მაღახი იყო ამ ქა-
მად დადისტნის ჰირუჭლი რჩეული ბელა-
დი, და ყოველნი დადისტნელნი მორჩილ-
იუენენ მისა, ესე წარუძღუანეს ორი ათა-
სის ლეკით, და წარიტანეს ორი ათასი

ოსმალა, და გაისტეჟრეს დაღასტანში, ესე
 მიუწერა სანშან ირაკლის მესა მეფისასა
 დი აცნობა ყოველნი ყოფილი, წარმოემარ-
 თა ირაკლი მსწრაფლად და შემოიკრიბნა
 რაოდენიმე სჰანი კახეთიდან, ორასნი
 ეისილბაშნიცა მოერთჳნენ ტფილისიდან,
 და ამა შეკრებულთა ჯართაგან შეუკრა არა-
 გვის ჰირი, მოვიდნენ რა დილას ოს-
 მალ-ლეკნი და დაიწვეს გამოსვლად არა-
 გვსა, მაშინ ეკჳტა ირაკლი მე მეფისა და
 იქმნა ბრძოლა ძლიერი, შეკრეს სამ-
 გორი ლეკთა და საჴალით არაგვს ჰირთა
 დაიწვეს მუნიდგან ძლიერად თოფთა ცე-
 მაჲ და დარჩა მე მეფისა ირაკლისა არა-
 გვის გამოღმა, აღმოსავლეთით კერძო, რო-
 მელ არაგვის მდინარე მაშინ განდიდებულ-
 იყო, უფონოდ არ გაისვლებოდა და
 განგრძელებოდა თოფთა ცემა ამიერ და
 იმიერ, მაშინ შეუსჴდა მე მეფისა ირაკლი
 არაგვს, და ჰირჴელ ყოჴტლთასა თვით

განვლო ფონი იგი, სოლო მსილუჭლთა
 სპათა არა რიდეს მას საშინელსა წყალსა
 და განჰუენენ ეოველნი სპანი თჳსნი და
 იქმნა ბრძოლა ძლიერი, ვინაჲდგან ოსმალ-
 ლეენი, უმეტესობდენ, გაძნებულსა ომსა ამას
 შინა, ჰირუჭლ მიუხუდა თჳთ ირაკლი, მე-
 ფის მე. დაღისტნის ჰირუჭლი ბელადი
 მაღაჩი თჳთ ამან მოკლა იგი, სიკუდი-
 ლისა მისისათჳს იძლიენენ ოსმალ-ლეენი,
 მიუენენ ესენიცა, ვიდრე ქსანს გაღმა ოკ-
 ბადმდე, მრავალი მოკლეს და დაიჭირეს,
 მივიდნენ ესე ლეენი და ოსმალნი დამარ-
 ცხებულნი რუისს უსუფ-ფაშასთანა, გარნა
 ფრიად შეშინებისა-გამო მასუჭ ღამესა აი-
 ვარა უსუფ-ფაშა ვითარცა მეოტი, მეფე
 თეიმურაზ და ეიზილბაშნი გამოუდგნენ ოს-
 მალთა, გარნა ველაზას ეწივნენ და ესე
 ყოუჭლი ყოფილი და ქმნილნი ირაკლი-
 საგან, ხანმა მიუწერა ნადირშას, მან დაუ-
 მადლა და მხიარულ იქმნა, წარმოუვლინა

ცხენი ოქროს ადკასმულებითა, კმალი მძიმეთ მოჭედილი, და მოუბოძა ქართლის მეფობა მეფესა თეიმურაზს, და კახეთის მეფობა ირაკლის ძესა მეფის თეიმურაზისასა, წელსა **1744**.

ამასვე წელსა, ჩემდ, ნადირშა ეარსი-
დამ გამობრუნდა, სცნა მეფე თეიმურაზმა, და წინ მიეკება, აბოცხ, რომელ არს უაიუული, იქიდან მობრძანდა ბორჩალოს, დებედის ჰირზედ, გოგთაფას, დადგა მუნ რამდენსამე დღესა, იქ იდგა, სოლო აქა მობძანდა დედოფალიცა თამარ, და კახეთით ირაკლი, რომელთაცა დიდად ჰატოვსცა, უმეტესის ჰატოვით მიიღო, ამ ჟამად ევედრნენ მეფე თეიმურაზ, მეფე ირაკლი, დედოფალი თამარ, სთხოვეს ერისთავი შანშე, მძიმის წული და საკელოვანი მისნი, მოანიჭა, ვითარცა მიუწერა წიგნი ხორასანს ხანთან, განთავისუფლებისა მათისა, და გამოტევენისა, ნა-

დირშაცა გაბრუნდა ეასასზედა, განჯასედ ჩაიარა, მუღამს ჩაუიდა, იქ რამდენსამე ხანს დადგა, მოვიდა შანშეცა ხორასნიდამ სასლეულით თჳსით და მეფემან თეიმურაზ, მეფემან ირაკლიმ ოსმალთაგან წართმეულნი მამულნი თჳსნი, და ერისთაობა ქსნისა მიუბოძეს შანშეს.

წელსა ჩღმე, გივმან ამილახვარმან სურამის ციხე გაამაგრა ძალითა ოსმალთათა, და შევიდა მიერ, და დადგა მუნ, მივიდა მეფე თეიმურაზ და მეფე ირაკლი, ბრძანებითა ნადირშაისათა. ერთი ეიზილბაშის ხანიცა ჯარით, რომელსა შემოადგნენ, რამდენსამე თჳსს უკან გამოიუჴანეს ციხიდან დაჴერილი და ნადირშასთან გაგზავნეს.

წელსა ჩღმე, ნადირშა განრისხდა ეოველსა სამფლობელოსა თჳსსა ზედა და საქართჳსლოსაც არბაბი შემოაწერა ვითარცა სხუა ქჳსრებსა, ამასჳს წელს მოკლეს ნადირშა ეიზილბაშთა, მმის-წული

მისი ადილ-მა გააკელმწიფეს, ამან დაიბარა მეფე თეიმურაზ, მეფემან თეიმურაზ ქართლი მიაბარა მესა თვსსა მეფესა ირაკლის, გარნა დავუტდრა საქმისა ჟითხუა იესე მეფის აბდულა-ბეგისადა, ამან აბდულა-ბეგმან გარდაიბირნა რაოდენნი ქართუტლნი სომხით-საბარათიანოდამ, სსჟანიცა, უკუდგა ირაკლი მეფესა, მოიყუანეს ეიზილბაშის ხანი, სააბ-ისტარი ჯარით ამას მოჰყუენ, განჯა ყარააღის ხანები, დღლისტნის ხანი, ახატ-ხან და საქართუტლოს ელები, მამ-შადინი, ყასახი, ბორჩალუ, დემურჩასალუ, ბაიდარი და სსჟანი ყოველნი სურდა მოი-მადები, მოვიდნენ ტფილისს სიასლოგესა ქალაქს, მსილუტლი ამისი მეფე ირაკლი გავიდა ურიდად მცირისა ჯარითა, ეკუტთა ძლიერად, მოსცა ძლეუა ღმერთმან მეფესა ირაკლის, გაემარჯუა და წავიდა აბდულა-ბეგ მეოტი, შევიდა ციხესა სამუჯღდისასა, და გაამაგრა იგი.

წელსა ჩემს, კარდიბირნა ქალაქის ცი-
სის მცუტლნი მეცისოჲნენი აბდულა-ბეგმან,
უკუდგნენ ირაკლი მეფესა და უცნობელად
საქმისა დაიწვეს ცისიდაჲ თოფთა და ზარ-
ბაზანთა სროლა ტფილისის ქალაქსა შინა,
ხოლო შემოადგა მეფე ირაკლი ქართლისა
და კახეთის ჯარებით, უმეტეს ტფილისის
მოქალაქენი ჰბრძოდნენ ცისესა, მტკიცედ
ჰსდგეს ერთგულებასა ზედა მეფისა ირაკ-
ლისასა, აბდულბეგმაც შემოაშტტლა ცისე-
ში ხუთასი ლეკი, იეო დღე ყოველ ბრძო-
ლა. ამ ჟამად მოვიდა დაღისტნის ბელა-
დი ეოჯახ დიდის ჯარითა და ავჯალები
დაარბია, ტუშტ და საქონელი წაიღო. რა
ესე სცნა მეფემან ირაკლიმ, რაც ჯარები
ჰქუანდა ტფილისის ცისეს საბრძოლველად
დაუტეუა და თვითონ ორასის კაცით სატი-
ოზედ მტკუარში გასცურა და ეოჯახს
ბელადს გამოუდგა, მღევრულად ქიზიეის
ჯარიც შემოეყარა, ნახირის სოფლებიდაჲ,

გადაასწრო ქისიეის ბოლოს, შეება შირა-
ქში ეოჯახს, ფიცხელი ომი მოუხუდათ,
მოსცა ღმერთმან ძლევა მეფესა ირაკლის
და გაეძარჯუა, მრავალი ლეგი მოკლეს,
ტეუჭ ეუჭლა, საქონელი სულ დააურევინეს,
გამობრუნდა მეფე ირაკლი, იქავე შირაქის
თავში დედოფლის წყაროსედ მობძანდა, იქ
დადგა, ეს ეოჯახს გარდარჩომილის ჯარით
წავიდა, ამათ სსუა დაღისტნის ჯარი მე-
მოეუარათ, ახალი მომავალი, ამა დამარც-
ხებულთა ეოველი თავისი თავის გარდასა-
ვალი უამბეს, ამ ახალმან ჯარმა უთხრა
ეოჯახს ბელადსა, თუ იმ თქუტუნს ნამო-
ვარს საქონელსა და ტეუჭბში წილს და-
გვიდებთ, დღეს ისინი ვერსად გაგვისწრო-
ბენ, ჩუტნც გიბუჭლით, მოვეწევით და ისე
გაუაურევინებთო. რა ესე ეოჯახს უთხრეს
ეს ფრიად გამსიარულდა, კუალად შეითქვნენ,
წარმოვიდნენ, იმ ღამეს იარეს და მეორე
დილა რომ გათენდა დედოფლის წყაროსედ

მოვიდნენ, და მეფესა ირაკლის თავს დაესხნენ, გარნა ძლიერი იგი და მსნე ირაკლი მეფე უწინარეს ყოველთა შეჰდა ცხენზედ და თუთ ესროლა თოფი, ეველასე უწინ მოკლა ლეკი, და უბძანა ჯართა მსნედ შეტევება, ვითარცა უმეტეს ჰირჭლისა დაამარცხეს იგი ლეკთა ჯარნი, მრავალნი მოსწყეტნეს, წარმოებდნდა იქიდან ტფილისის ციხე აიღო, და თავისი მეციხოვნეები დააყენა, წარმოებდნდა, სამშულის ციხე აიღო და მობძანდა გამარჯვებული ტფილისად.

(განგრძელება იქნება შემდგომ წიგნში.)

ნ..... დმი.....

მნათობო თუთ შენ აღმისხენ, რა შემართების რასა
გგრძნობ?
როს გხედავ, რათა ვქსწითლდები, რად ვჭკრთები, ვში-
შობ და ვხარობ?
მაშინ რად ენა დუმდების, როს შენთან უბნობას ვქსც-
დილობ?
და რასთვის ნაცვლად სიტყუათა, მხოლოდ ოხვრათა ვმე-
ტყუწლობ?

მრავალჯერ ვფუცავ ან გნახო, მარამ ყოველს ჟამს
გეძიებ!
როს გხედავ, გუფსა სხსმილსა, მდუმარედ მყოფსა აღმი-
გზნებ;
მაშინ მე შმაგი ყოველთა გარე ჩემს სტანთ ვივიწუებ,
ხანა ვქსწუევ შენთა სიტუტოვით, და ხანგი მითვე ვადმერ-
ტებ!—

მრავალ გზის ვჭფუცავ გივიწუო და კვნაცა ნება გონე-
ბის;
მარამ როს გხედავ, გონების რჩევა სრულიად ან მესმის!

გული კელწიფობს და უფრო უძლიერესად შენ გატრფის,
და გულის მონად შექმნილი, გონებაც შენდა მოფრინვის!

თ. კრიგოლ ორბელიანი.

ფიქრი მტკაურის პირზე.

(თ. ნიკოლაოზ ბარათაშვილის ლექსებითგან.)

წარველ წელისა პირს, სევდიანი, ფიქრთ განსართკვლად.
იქ კიძიებდი ნაცნობს ალავს განსასვენებლად;
იქ ღებდეს მღელღოზე სანუგეშოდ ვინაჲ ტრემლით;
იქ ყოველივე არე-მარცხ იყო მოწყენით....
ნელად მოღუღავს მოღუღუნე მტკაური ანკაძა,
და მისს ზვირთებში ჭკრთის ღაჭკარდი ცისა გამაძა.
იდაყუდაყრდნობილ უურს ვუგდებ მე მისსა ჩხრიალსა,
და თვალინ რბიან შორად, შორად, ცის დასავალსა...
ვინ იცის მტკაურო, რას ბუტბუტებ, ვისთჳს რას იტყვ?
მრავალ-ღრუების მოწამე ხარ, მარამ ხარ უტყვ!....
არ ვიცი ამ დროს, ჩემს წინაშე, ჩუქი ცხოვრება
რად იყო ფუჭი და მხოლოდა ამაოება?...
მაინც რა არის ჩუქნი ყოფა, წუთი სოფელი,
თუ არა ოდენ საწყაული აღუესებელი?
ვინ არის იგი, ვისიც გული ერთხელ აღევსოს,
და რაც მიეღოს ერთხელ ნატკრით, ისი კვმაროს!
თუთონ მეფენიც, უძლეველნიც, რომელთ უმაღლეს
არც ვინღა არის და წინაშე არც ვინ აღუდგეს,
რომელთ კელთ უზერასთ უმაღლესი სოფლის დიდება,
შეფოთვენ და დრტკიან და იტყვან: როდის იქნება

ის სამეფოცა ჩემი იყოს? და აღიძვრინ
 იმაჲ მიწისთჳს, რაც დღეს თუ სვალ თუთონ არიან...
 თუნდ კეთილ-მეფე როდის არის მოსვენებული?
 მისი სიტყვსლჳ, ზრუნვა, შრომა და ცდა ქებული,
 მისი ფიქრია, თუ ვით უკეთ მან უზატრონოს
 თავისს მამულსა, თჳსთა შჯლთა, რომ შემდგომსა დროს
 არ მისცეს წეგად თჳს სახელი შთამომავლობას?
 მაგრამ თუ ერთხელ უნდა სოფელს ბოლო მოეღოს,
 მაშინ ვინდა სთქჳს მათი საქმე, ვინ სადღა იყოს?...—

.....
 მაგრამ რადგანაც კაცთა გვქვიან შჯლნი სოფლისა,
 უნდა კიდელა შიესდიოთ მას, გვესმას მშობლისა:
 არც კაცი ვარგა, თუ ცოცხალი მკუდარსა ემსგზავსოს,
 იყოს სოფელში და სოფელსკი აწარა არგოს.

1837 წელსა.

მოხუცის მოგონება.

სიერებისა ჟამნი განქრნენ ვით წამნი,
 სიკუდილსა ვუცდი;
 წარვიდენ წელნი ტბილ-სანატრელნი,
 ვაჟ, მოვსუცდი!
 შეკრთა სხეული, იჩაგრა გული
 ერთს დროს მხურვალე;

ცრემლი მხოლოდღა დამჩნა ნუგეში,
 ეოვლად ვიცვალე!
 ერთს დროს სიუჟარულს ცხად, ხან დაფარულს,
 მეცა ვუძღერდი!
 ის დრო ნეტარი ესლა სად არი?
 ვაჟ დავბერდი!
 ერთხელ ვმონებდი და ვთაყვანებდი
 მეც შავსა თვალებს,
 მარად ვიცნობდი და მარად ვჰკრძნობდი
 მე იმათ ძალებს!
 სიზმარებრ ჩქარა დრომ გაიარა,
 განქრა ეოველი!
 ხალისი მანა თან წაიტანა,
 ვაჟ, რას ველი!
 ჩემსკენაც რბოდენ, მეცა მეტრფოდენ
 ემაწვლნი ქალნი
 და წითლდებოდენ, როს შესვდებოდენ,
 მათ ჩემნი თვალნი.
 სად არს ხალისი და ყამი ისი,
 მათ რომ წიგნს ვსწერდი?

მოვიდა რიგი, განქრა დრო იგი!

ვაჟ დაბებრდი!

მეც ვჯირითობდი, მეც ვხალისობდი

ცხენის ჭენებით;

ბევრჯერ ფერხული გვექონდა დაბმული,

და ვსტრიალებდი სიამოვნებით!

სიერმისა ქაშნი განქრენ ვით წაშნი

სიეჭდილსა ვუცდი;

წარვიდენ წელნი ტებილ—სანატრელნი,

ვაჟ, მოვხუცდი!

ხშირად ვბედავდი და თორმეტამდი

კახური ღჯნო გარდმისვაჲს თასით!

ეანწ, აზარფეშა მზად სუფრის ქუჭშა

გვედგა გავსილი, ვჭვრეტდით ხალისით.

მაწვდენდნენ სასმოს სიტყვთ «გაამოს!»

რა გადავჭკრავდი მეც «ალავერდი»!

სხუასა ვეტუოდი იმაჲ სასმოთი.

დღეს მომეშალა, ვაი, დაბებრდი!

მაშინ ამა დროს, ცუდს, არ სანატროს

არ მოველოდი!

სიკუდილის კარსა მივადექ მწარსა,

გულს მხვდება ღოღი!

ოჰ, სიმაწვლე! რათ მომიბულე?

დროვ! რა მიუხვი?

მოველი სიკუდილს, საფლავსა გათხრილს,
კუბოს და სუდარს, ვაჟ და ვაჟ!!!

თ. აკ. წერეთელი.

ლატონტენი და ჭუკე.

(განგრძელება.)

საწყალი მამა ჩემი! წაიბუტბუტა დომინიკემ. მესმის, შენის დაუდევრელობით ყური არ გიგდია, თუ რა ანბანია ჭუკეზედ... და შენთ მეგობართ აღარ მოჭყოლიათ იმდენი სული, გაეხეთქათ შენთჳს გული ცუდის ანბით.

საწყალო, მე შენ მამინებ, შექსძახა ლატონტენმა, და ათრთოლდა როგორც ფოთოლი.

ჩემს უბედურობასაც მაგის მეტი აღარა აკლდა, რომ აგრე მომეწეა შენი გული, უთხრა დომინიკემ.

განგრძე. სთქვ წვრილათ, რა ანბანია, უთხრა კიდევ ლატონტენმა, და დაეშვა კრესლასზედ ისე შეწეხებული, ისე მოკლული, რომ იმის შჯლს დაავიწყდა თითქმის უოველივე სათქმელი და ფიქრობდა მხოლოდ იმაზედ, თუ როგორ უშველოს მამასა.

ღმერთო, მიეცი მას ძალი; მე კალდებულ ვარ ბოლომდის შევასრულო ჩემი მძიმე კალი. უნდა კიდევ ეთქვა რამე, მაგრამ ხმა უწეებოდა; იმის კეთილის გულისთჳს

ისმოდენ მხოლოდ ერთნი კენესანი.

არას სიჭკვა ბოლოს დამინიკემ, მე ვერ დავასრულებ იმის ანბანს, თითონ ჭუკე გატყვს ეველაფერს. თქვენს და იმის გული ისე არიან შექნილნი, რომ ერთმანერთისას მალე მიხედებით. მაშაო, მოუწოდეთ შემწეთ სრულიად თქვენის ხასიათის სიმტკიცეს, ერთგულებას, სიუყვარულს ჭუკესას, და მეტრეთ, როგორც იყოს, წიკითხეთ აი ეს წიგნი.

ამოიღო იმ დროს ჯიბიდან ის წიგნიც და მისცა მამას.

ზოეტი გაუჯოღდა, როგორც სიყვდილი, რამდენსამე წამს იყო ისე, რომ ვერ გაბედა წიგნის გახსნა, გააგდო კელიდამ წიგნი, რომელიც დაეცა მუხლზედ, აიღო ისევ მთრთოლვარის კელით და ბოლოს დიდის ძაღდატანებით გასტყვა ბეჭედი. ჰაკეტში, როგორც ადრე ვსთქვით, იყო ჩადებული ორი წიგნი: ერთი ლავალიერის სახელზედ და მეორე მის სახელზედ.

«მეგობარო ჩემო! სწერდა მას ჭუკე, თქვენ მნახეთ იმე ჩემს ციხე დარბაზში სრულსა ნათელსა შინა შემდეგობისას, როდესაც თქვენ ეს წიგნი მოგივით, მე მამაშინ ვეგდები საპყრობილეში. მტერთა წამართვეს სიმდედრე, თავისუფლება და უნდათ ჩემი სიყვდილიც, და ყოროლი იქნება ძრიელ შემცდარი, თუ რომ ერთი მშუქსნიერი არსება არ იკისრებს ჩემს შეკლას და არ დაუმტკიცებს მას ჩემს სიმართლეს და უმანყოფბას. ეს არსება არის ლავალიერი. მიუტანეთ მას აქ ჩადებული იმის სახელზედ წიგნი. თქვენ ამას სხუაზედ უკეთ ატასრულებთ, ამიტომ რომ თქვენ ხართ ჩემს მეგობრებში უპირველესი და სხუც კერავინ თქვენში ეჭვს ვერას შემოიტანს. და თუ განგებულებას ადარ ნებაგს, რომ ჩვენს კიდეკ ერთმანერთი ვნახოთ, მამაშინ ნუ დამი-

«ვიწევთ მე, და მიიღეო ამასთანავე უკანასკნელი ნიშანი
«ჩქნის თქნდათა განწყობილებისა და სიუჟარულისა.
«ამასთანავე გიგზავნი ბრილიანტის ბეჭედს ათას პისტო-
«ლეთ ღირებულს: მე ათი წელიწადი მქონდა გვ იმ კელ-
«სედ, რომელიც ყოველდღე მეგობრულათ მოგიტყუდათ
«ხოლმე თქნის კელსა. მშდობით! — ნიკოლოზო ჭუკუ.»

«ტყუარა შეისვენა, მანამ გაათავებდა იმის წავითხვას,
ბოლოს აგოცა საჩუქარსა, და დაეჭვა ისევ კრესლში,
როგორც მეს დაცემული.

დომინიკეს ეჩქნა, რომ მამა მისი კედებოდა. მოე-
ხვა ყელსედ და მსხულის ცრემლით მოიუჟნდა მას სკრ-
ძნობაში. მაშინ ლატონტენმაც დაიწყო ტირილი, ადგა,
იგრძნო უცხო რაღაც შემსუბუქება და მოეხვა შვლს
ყელსედ.

ჭუკუ გაღარიბებულა! ჭუკუ საჭურობილუშია! მას ჭპირ-
დებიან სიკუდილსა!... ამბობდა იგი კვნესით. ეს შეუძ-
ლებელია, უთოვოთ სიზმარია... მითხარ საუჟარულო დო-
მინიკე, მარწმუნე, რომ ეს ყველა სიზმარია.

აზა, სწორეთ გეშმადრითა, მიუგო შვლმა. მე თითონ
ენახე მუშაკატყრებმა (ყანდარმებმა), რომ წაიყვანეს ის
საჭურობილუში ნანტს. იმან მოასწრო მხოლოდ მაგ
წიგნის მოცემა და თქმა, რომ მე შეხ იმის მაგიერ
გაკოცო.

მაშინ კიდევ მამაშვლნი მოეხვეოდნენ ერთმანერთს
მაგრად და განაგრძობდნენ საუბარს უსიტყვოთ, ოხვრით
და კვნესით. ბოლოს დომინიკემ შეჭკრიბა იმდენი ძალა,
რომ უამბო ლატონტენს თავისი მგზავრობა პარიჟში
შატოტიერარაში, სოფლებში, მის საზოგნელათ; მიხეზნი,
რომლისათვის ჭუკუ ჩავარდა გოროლის რისხვს ქუჩშ,
ბოლოს მიპატიებდა მისი, მიღებული მეგობართა მისთა-
გან გამოსახსნელათ ჭუკუსა.

„მერე? ჭკითხა ზღაპრით მწერალმა. გაცოცხლებულმა ახალის იმედით,

ღამე ჩუქნ ჭეკეყარეთ ყარაულებსა. მე მოვასწარი მხოლოდ კელის მოკიდება ჭეკეყის კარეტაში, მაგრამ ორმოცდა ათმა კელმა გადამტოვნა შორს; მე დავეცი და დავინახე, როგორც გააქანეს ჭეკე.

ღმერთო ჩემო! წარმოიდგენდი ლაქონტენმა და დაიფარა კელი პირზედ, მერე სცინელის მოძრაობით დაიფარა. რა უბედური ვარ, რომ მე იმ დროს იქ არ ვიყავ. მე რომ იქ ვყოფილყავ, მართლს ლაქარს პირქუჩ დავცემდი და მოვარჩენდი ჩემს კეთილის მომქმედს!

მე თითონ არ ვიცი განაგრძო დომინიკემ, როგორ ავდექი. საღდათებმა, რომელთაც ეურადლება იყო მოქცეული ტყვეზედ მე კელარ დამათვარიელს, და უშუალო თავსა.

მე მოვბრუნდი ზარიუში და დიდის მღელვარებით გამოვართვ მოდიერს ეკ წიგნი და გამოვასწარე შენთან... და ბოლოს როგორც იყო შენ გიპოვნე და აი ეს არის ჩემი უკანასკნელი ნუგეში, რომ მე შენ გხედავ.

კეთილშობილურათ მოქცეულხარ! საეჭაროდო შჯლო, შესძახა ვამამ, გცნობ შენში ჩემს სისხლს! მომეხუჯა, მაგოცე ჩემო დომინიკე!

ამ გვარმა მოძრაობამ მამობრივის სიუყარულისამ სამკურნალოს სახით იმოქმედა დომინიკეზედ.

ნეტავ თუ რა უფევს ჭეკეყს? ჭკითხა ბოლოს ზღაპრით მწერალმა.

ამბობენ, რომ გითომც ის კელა იყოს ბასტილიაში და მისნი მტერნი მსაჯულნი აპირებენ იმის საქმის გარდაწუმებას.

ღმერთო ჩემო! სთქვა ლაქონტენმა, აღარ შეიძლება არცა ერთის წამის დაკარგვა.

არა თუ წამის, არც წუთისა, უთხრა დომინიკემ. ჭე-

გეს წიგნი თქვენს უნდა გქონოდეთ მიღებული ერთის გვირით ადრე, შემინან ვათუ ლავალიერს გვიან მიუვიდეს ჭეკეს წიგნი.

მასინ პოეტი წამოხტა, რაცეი ღონე ჭქნდა და უცეოე შეიცვალა ერთს წამში; სრულიად სხუა კაცი გახდა. ამ ნადაგ ზარმაცს და დაუდევნელს კაცს ანთო ტაცნლი სისხლში. გაუელვა თვალეში; თეხებმა უწყო ჩქარა მოძრაობა, კელები მისი ექებდნენ ქედს და ხმალსა, ის ღაპარაკობდა ჩქარა და მოწყვეტით, როგორც ლენერალი წინეთ სრალისა.

წავიდეთ შჯლო, უთხრა დომინიკეს; შენ გეავს ცხენი, მე ვიშოვი მეორეს, და თუ ვინ იცის ვერ ვიშოვნე შემოგივადები უკან. ხვალ დილას ჩვენს ვიქნებით შარეიში და შემდგომ იქ მისეღისა, ერთის საათის უკან გერსალეში. მე უფლება მაქვს გამოვცხადდე კელმწიფის სასახლეში. ჩემისთანა კეთილს კაცს ყოველგან კარი ღია დახვდება. ვინაჲ ლავალიერს, მივაწევ გოროლამდისინაც... მე იმას მოკესევეი მუხლებზედ. მე ვიცი, რომ მე იმას უგვარავარ, მე ხშირად მივცემდი ხოლმე შემთხვევასა სიცილისასა, იმისმა შჯლმა ჩემი ზღაპრები ზეზირათ იცის. მე ვეტყვ გოროლსა ჭეკე უბრალოა მეოქი, ჭეკეს ცილი დასწამეს მეოქი. მომკალით მე და ჭეკევი დაისუნით მეოქი. აბა შჯლო ცხენს მოახტი; ჩქარა დროით, ყოველი წამი ძვრია ჩვენსთჲს.

ამ დროს ცოლი ლატონტონისა შემოვიდა და სთქვა, კახშიმი მზათ არისო.

როდესაც შეხუდა ქმარსა, სრულიად გელარ იცნო, ისე შეიცვალა ის რამდენსამე წამში, რომელიც იმ დროსაც იმახდა მალღის ხმით: ცხენი, ცხენი, საჩქაროთ!

შენ ისევ მიდინარ? ჭკითხა ცოლმა. სად მიდინარ ვიცოდე მაინც.

ზარიუში, უთხრა მან, მშჯდობით ახალს ნახვადმდე, ყუ-
როდა ღაძონტენი.

ამ დროს ვილგელმიც მობრუნდა ისევ იმ კარკიტით,
რომელმაც ღაძონტენი მოიყვანა შატოტყერაში. გუჩერს
გაეტარებინა ის დრო მახლობელს ტრანტირში.

მოგვცემ მე შენ ათ პისტოლეის, უთხრა მან ღაძონ-
ტენმა, თუ ხვალ დიღას ჩუქნ ვიქნებით ზარიუში.
და აღშოფოთებული ეძებდა რაღასაც ჯიბეებში, უჯრებში,
შკაფებში, ზოტტყელში და უცებ განდუქბულმა ახალის
ფიქრით უთხრა დომინიკეს: მე მომავიდა ფიქრათ ეს
ჩემი ლექსები წაუღოთ გოგონას; იქნება ამათ მიიზი-
დონ მისი უურადლება.

რომელი ლექსები? ჰკითხა დომინიკე.

ეპისტოლე უღვს თევსებთან, მიუგო მამამ.

ღმერთო! იფიქრა შეშინებულმა დომინიკემ, ისევ ჭკუა
დახსნულა! ბუნება თავისას არ გშლის.

მაგრამ არა, საჭირო არ არის ამათი წაღება, ჰსოქმეა
ღაძონტენმა, მე გზაში დავსწერ სხვა ლექსებს თანახმად
ახლანდელი გარემოებათა.

ღმერთო, რას აპირობ? ჰკითხა ცოლმა, რომელსაც
ეჩუქნებოდა, რომ ქმარი მისი თათქო ჭკუასედა შემო-
ღიუო.

ჩუქნ მიგდივართ ძუკეს საშველათ, მიუგო ცოლსა.—
აღოცხო თქვენს ეველამ, რომ ღმერთი ჩუქნი შემწე
იყო. სოქმე ესე და ჩავარდა კარკიტაში, რომელიც გაქრა
ეროს წამში სქელს მტუტრში.

დომინიკე მარჯვენა მას ცხენის ჭენებით. რაოდენისა-
მე წამის შემდეგ ისინი ორნავე დაბრუნდნენ.

საწყადს ზოეტს დავიწუებოდა წიგნი ძუკესი ღვალი-
ვთან; მას ნაცულად წაუღო ეპისტოლე თევსებთან,

ოჰ, ღმერთო ნეტავი ჭკუასედა არ შევიძალა, ანობდა

თუთონ ლატონტენი, რომელიც კელმორეთ გაფრინდა ჰარაყისაკენ.

მე შემცდარი აჩვარ, სოქტა ლატონტენის ცოლმა, როდესაც ვფიქრობ, რომ ის უსარგებლოთ დაღუპავს თავსა და ჭუპესაც კერას უშველის. ამ გვარათვე ფიქრობს მოღიერიც. მაგრამ ვინ უნდა იყოს ეს უმაწული კაცი; და როდის იქნება მე წვრილათ შევიტეო იმის ანბავი.

მეორეს დღეს კუხერმა მიიღო ათი პისტოლეტი. ლატონტენი და იმის შვილი შევიდნენ ჰარაყში რვა საათისდ დილით.

ვევლასედ პირუტყლათ ისინი წავიდნენ მოკრუსთან სხვა და სხვა ცნობების შესაკრებლად. აქ მათ ჰქსენეს, რომ ჯერ დროება არ იყო დაკარგული: ლუდოვკი მეთოთხმეტე სრულიათ თავისის სვიტით (კრებით) იმ დროს წასულიყო სანადიროთ მარსელში, სადაც კერა ვითარი ძაღს ლატონტენს ვერ მიიყვანდა; თითქმის მეფის შულებიც უნდა გამოცხადებულ იყვნენ იქ მხოლოდ მიხატიყებით.

მოკრუა დიდად განცვივრდა, როდესაც დაანახა თვსი მეგობარი, რომელიც მან თუთონ გაისტუმრა ჰარაყიდან, მაგრამ ის განცვივრება გარდაექცა მას შიში შეწუხებდა, როდესაც ლატონტენი მოეხუა მას გისერსედ და ჩანდა მხოლოდ ჭუპეს.

აქა მიმხედი მისა, რომ ისიც ძრიელ ერთგული იყო ჭუპესი, პირუტყლად ინახდა, რომ გამოუცხადეს საიდუმლო ლატონტენს, და აპირებდა ევედრებინა ამასედ დომინიკისათვის; მაგრამ ზოეტმა დაჩუმა ის, მით რომ უჩუტნა ბარათი ჭუპესი ლავალიერთან და მისნი გმირულნი შეცადინებლანი სასარგებლოთ მათის საზოგადოადს კეთილის მეოფისა.

მაშინ სამთუ თავისუფლათ და დაუფარავად იწეეს

ღაპარაკი გამოჩენილს ჭორობის მსხუტრძღვედ. ორივე მამაშუღნი ძაღდატანებით გამოჭკითხავდნენ პარიყის ან-ბავებს.

ოხ! მე სრულიად არა ვატირა, მიუგო მოკრუამ. სვე ჭუეკის დაივარულია ბნელის საიდუმლოთი. ისმის, ვითომც მისი მსაჯულნი ხშირათ შეიყრებოდნენ და რჩევანში იყვნენ ჭუეკსედ. ზოგნი ამბობენ, ვითომც მას უპირობდნენ დაკარგვას, ზოგნი—ვითომც სიკუდილს, და ზოგნი ვითომც საუკუნოთ პატიმრათ ჩასმას.

შეწყალებაზედ, ანუ მის სიმაღლესედეკი არავინ არას ამბობს? ჭკითხა ლაქონტენმა.

ჩემათ, უბედრო! უთხრა მოკრუამ, რომ გაგიგონონ ეგ, შენც მოგელას ის რაც ჭუეკს.

კარგი მე მამს ყველგან ვიტყუ, უთხრა ლაქონტენმა, და თუ არავინ გამიგონებს, მაშინ მეც იქ გამგზავნონ, სადაც ჩემი მეგობარია!

მოკრუა ამაოდ ცდილობდა დაემუდებინა ლაქონტენი, ის უჩჩევდა უარი ეთქვა იმ აჭზრსედ, რომლითაც ფიქრობდა გოროლის ნახვას, და დასჯერებოდა მას, რომ მიეტა წიგნი ლავალიერისათჳს. ვნახავ ერთსაცა და მეორესაც! დაიყრა ლაქონტენმა; პირველათკი გოროლს ვნახავ, რომ საჭიროდგან საქმე დავიწყო. სად შემოდღიან შეეიტყო, მალე მოვა თუ არა გოროლი კერსალში?

წავალ, გამოვკითხავ ამაზედ. მე წავალ პირდაპირ ლასბილიერის ქალთან, რომელსაც უმზადდება დღეს დიდი საქმე, მე იქ ვნახავ ყველა პირჩესლს კარის ვაცებს. მე თქვენს აქ მომიცადეთ, მე მოვალ ისევ აქ ერთის საათის უკან, ან არა და წავიდეთ ყველანი და ვისაუზნოთ ლასბილიერთან, უთხრა ლაქონტენმა, აიღო ქუდი და ჯოხი და გააღო კარი.

მოკრუამ და დომინიკემ ერთმანერთს გარდახედეს.

მამაო! უთხრა დომინიკემ, თქვენ რომ მიპატიუებუ-
ლი არა ხართ.

მართლათ, უთხრა ლატონტენმა, შეუსაფერი იქნება
იქ წასვლა.

მე თავის დღეში არ მინახავს ლასაბალიერის ქალი და
უუჩინეს პოეტები. ხომ უნდა გავიცნოთ როდისმე. და ის
არა ჭსჯობს, რომ დღესვე — ამასთანავე გუშინდელს
აქეთ არა მიჰმალარა და კვუდები შიშილით.

ამ შერეულებამ მაშაცობისა და სულ მარტობისამ სა-
გმარო შეამწუნა მოკრუა.

კიდევ უხდა ეოქება რამე მას ლატონტენისათვის, მაგ-
რამ იმას კიბუ ქქინდა ჩამოვლილი.

დროზედ საყვარლებო, უძახდა ის კიბიდან. მეტი
ღონე აღარ იყო, უნდა გაჭეოლოდენ თან.

მაშინ მოკრუემ სოქება, მართალია ლასაბალიერის ქალს
ბევრჯერ უთქვამს ჩემთვის, რომ მას ძრეულ სურს მისი
ნახვა, იმან იცის, რომ ლატონტენი არის უხიკი კაცი
მოკლს საფრანგეთში, ის ქალი ისევ კეთილი და ჭკვანია
რომ სიხარულით მიიღებს მას, ისე როგორც ესლა არის
ლატონტენი. მაგრამ მე მაინც კელს ვიბან ამ საქმისა-
თვს,

ნახევარ საათის შემდგომ მოკრუა და ზღაპრით მწერა-
ლი ისხდნენ ლასაბალიერთან თუთ ბრწყინვალე და უმაღ-
ლეს სასოცადოებაში,

დომინიკე გამობრუნდა შუა გზიდან, მაგრამ ლასაბა-
ლიერმა იმასაც გაუგზავნა კაცი მიპატიუებისა.

ლატონტენმა აღარ დაუცადა, რომ ის მეგობარს იმი-
სას წარედგინოს სახლის პატრონთან. მტკრიანის ტანის-
სამოსით, კელში ვოხით, პარიკით, გაველო ხროვა
სტუმრებისა, მივიდა პირდაპირ სახლის პატრონთან და
მძიმეთ თავი დაუტარა ისე, თითქმის ყოველდღე ენახა ის იმას

ოცის წლის განმავლობაში.

მოკრეა იქდა ამ დროს კუნსტუელში გაყვთლებული და გაწილებული. მაგრამ ვითარცა ჭკვანმა ქაღმა, განმართ-
ლა მადლობა მოკრესი და იყო აღტაცებული მარტივის
ქცევით და მიმოხერით ლაჭონტენისა. მან მადლობა
უთხრა მოკრესს, გამომართვა ჯერსით კელი ლაჭონტენს
და წარუდგინა თავის სტუმრებს, ასე რომ სლ-
პართ მწერალი შეიქნა სანად სასოგადოებს ეურადლე-
ბისა,

იცინა მრავალთა, რომ ღასაბაღიერი იყო უპირველეს
ქალთგანი ღუდოვიკ მეთოთხმეტისა საუკუნოაშსა, რო-
ბელმაც, (ესე იგი საუკუნოება) აწარმოვა იმოდენი გეგ-
ლეცობა და ჩინებულება.

ის იყო ყმაწვლი ქალი, ღამასი, მსწავლული და ჭკვა-
ნი და იმის სახელში ხშირად იურიდენ თავსა ჩინებულნი
კაცნი იმა დროაშსანი: დიდ-შემძლენი, მწერალნი, არტის-
ტები, ჭკვანნი ქაღნი, უცხო ქუჭყნის მოგზაურნი და
სხუნი.

იმ დღეს სხუთა შორის იყვნენ შეკრებილნი: მოდი-
ერი, რომელიც მივარდა ლაჭონტენსა და დაკონა, ბუ-
ლო, რომელსაც თან მიეყვანა რასინა; ძუჭლი კორნელი,
რომელიც ბრწინავდა აზა ნაკლებ ჩუჭნის ზოეტისა,
ჭკვანნი კაცნი რამბულიეს სასტუმროდამ, და მსწავლულნი
ბურგონის სასტუმროდამ, რამდენიმე მარკიზი და გრაფი
და უპირველესნი მშუჭნიერნი ქაღნი მარედგან.

ლაჭონტენი ჭკითხვდა პირდაპირ ყველას და თათვე-
ულს ცალცალკე კერსალის ანბავსა, კორნოლისასა, ღაჯა-
ლიერისასა და საკუთრად ჭეჭესსა.

მაგრამ როდესაც ის წარმოასტუქამდა ხოლმე ჭეჭეს
სახელს, სახე ყველასი ყვითლდებოდა და ტუჩება გეუ-
მებოდათ.

იმ დროს პოეტი გვანდა ბაშესა. რომელიც კომაშე-
ბა ტეცხლსა. არავის სურდა იმ თამაშში გარეუღიყო.
ამ დროს მოუწოდეს ყველა სტუმრებს საუბრისკად, რო-
მელმაც მოასპობისა იმას ეს განმეორებანი.

ლაჭონტენი დასკეს ორს მშუტნიერს ქალს. შუა, რო-
მელსაც ხან ერთს და ხან მეორეს ხმარად ჰკითხავდა იფა-
კით თქვენ ვინ ციხე დაბრუნდა? არ იცით, როდის
მობრუნდება კოროლი მარლიდამ და ან როგორ გადაწ-
ყდა ჭეჭეს საქმე?

ისინი იმასედა არავითარს პასუხს არ აძლევდნენ და
მაშინ ლაჭონტენს საუბრის გათავებამდინ ხმა აღარ ამო-
უღია. — მაგრამ თვალი ყველასი იყო მიქცეული ლაჭონ-
ტენსკად; ყველა ყურებს ატყუნებდა, უნდოდით გაეგონათ
რამე მისგან, მაგრამ ყველანი შემდგარნი იყვნენ იმ დროს
ამიტომ, რომ იმისი პირი იმ დროს გაიხსნებოდა სოღმე
მხოლოდ სკმელისა და სასმელისათჳს.

ბოლოს, როცა ხილი მოიტანეს, მან იწყო ლაპარაკი,
მაშინ სხუანი ყველანი დასუბდნენ, რომ არც ერთი სიტ-
ყუბა არ დაეკარგათ იმის ჭკუანის ლაპარაკიდან. უ. უ.
უთხრა მან, მე მიწადა თქვენს ყველას მოგცეთ ერთი სა-
ჭირო კითხუბა.

ყველას ეგონა, რომ ეს კითხუბა შეეხებოდა ანუ სიტყუ-
ერებას ან კრიტიკას და ან ქალების ქებას.

არა ვინ იცის თქვენგანმა, თუ როდის მობრუნდება
კოროლი მარლიდამ და რაზედ შედგა ჭეჭეს საქმე?

საწყადს ლაჭონტენს აღარ ახსოვდა, რომ ეს კითხუბა
ათჳერ მისცა ცალკე თუთუყუელს სტუმარს.

ბოლოს ყველანი მოვიდნენ განცფერებაში; მოკრეამ
ჯავრით ენა დაიწყება. დომინიკე შეწყუებით გაწითლდა.
სტუმრები უყურებდნენ ერთმანერთს და არავინ პასუხს
არ აძლევდა კითხვასკად. მხოლოდ ღვსაბალიერმა და მო-

დღეგრძე შეხედეს ერთმანეთს და გადმოუგონათ მათ
ოჲსადამ ცრემლი შეწყალებისა და მონაწილეობისა. და
ამით ყველაფერი გათავდებოდა, თუ რომ ორს ემაწვდეს
კაცს უცხო არ დაეწყოთ ხარხარი.

უ. უ. მე არა მგონია, რომ აქ იყოს რამე საცინელი,
უთხრა ლაქონტენმა.

ამ ემაწვლო შერცხვით, ძირს დაიწყო ეურება, და
სხეულები პატოვისცემით უფურებდნენ პოეტსა, რომელიც
იმ წამში სწანდა რაღაც დიდებულად და წარმოსადგენად.

კვ ჰგავს შენ მაზანტროპსა (მიუგარებელს) უთხრა
ლასახალიერმა მოღიერსა, და გამაგრა ლაქონტენი კრ-
თის შესვლით, რომელიც სავსე იყო მონაწილეობით.

ვინც ლაპარაკობს ძეგესედა, განაგრძო ზღაპრით მწე-
რალმა, მან უთოვრით უნდა ჰქოვოს მასუხი ყოველს
გულში. სუ თუ იმას, ვინც რომ ყველას კეთილის შეო-
ფი იყო, როდესაც იყო სარგის ბედნიერებაში. აღარ
დარჩენია აღარც ერთი მეკობარი, როდესაც იგი ჩავარდა
უბედურებაში?

ანობოქს, რომ ვითომც ის იყოს შენიშნული სხუა და
სხუა გარდახდომილებაში, მაგრამ ამას ანობოქს იმის
მეტენი, ვინ თქვენსგანი არ შეთანხმება მე, რომ უ. ძე-
კვ უბრალოა ყველა საქმეში?

ამ სიტყვებსზედ ყველა ათრთოლდა; კგონათ, რომ
იქ წიგნად გველი—კოლბერი. თუთ უშიშარნი სტუმრებში
გაეზოლდნენ და მდუმარებდნენ.

რას განუმეოფხართ. ეუბნებოდა მათ ლაქონტენი,
თქვენს გეშინიანთ მართლ მსაფულობისა? უნდა გეშინო-
დეთ არა იმისი, არამედ უსამართლობისა და ცდილობ-
დეთ სიმართლის ხმითა არ მაუწყათ კოროლი უსამარ-
თლობებში.

მაშინ თითონ ლასახალიერიც შეშინდა, არა მიმხედი

მისა, რომ იგი სწელობდა ჰოეტსა, და ცდილობდა ყო-
ვლის დონით მოეწევა ეს ღაპარაკი, მით რომ მაიწვია
წინ ოთახში სტუმრები, რომლითაც ისარგებლეს ბევრმა
და გავიდნენ კარში.

უ. უ. თუ თქვენს ჩემათა ხართ, განაგრძო ლატონტენ-
მა, მე მაინც არ დაჰყუდები. მე გეტყვით დავიცვა ჭუკუ
წინაშე კოროლისა, სასახლისა საფრანგეთისა, და წინაშე
მთელის ქვეყნისა, და გამოვიდეთ მისთვის თავსა ჩემებუ-
რათ: ცრემლით, კაღმით.

ამ დროს ღაპარაკი მისი იყო ისე მშუტნიერი და
ძლიერი, რომ ეველანებდ იმოქმედა მან.

მე თქვენს წელს მოხუკეთ ლექსები, განაგრძო ლატო-
ნტენმა, აი ისეუთ, მე თქვენს წავიკითხამთ ლექსებსა,
რომელიც მე წუხელს დაესწრე გზაში. ისინი არიან და-
წერილნი იმ თვესებზედ, რომელნიც სცურავდნენ მშუტნი-
ერათ ვოს ციხე დაბანაში. სადაც ჩვენს ეველამ განსჯოთ
დადება ჭუკუსი და ხმითა, რომელშიაც ისმოდა გრძნობა
გოთილშობილებისა, მან წაიკითხა კლეკია (საგლოკელნი
ლექსნი), რომელიც უკვდავ ჭეოფდა ლატონტენსა, ვითა-
რცა კაცსა და ვითარცა მოლექსესა.

«დავსეთ ჭაერი გოდებით თვსთა ღრმათა ამოქვანულ-
თა შინა! სტიროდეთ ნიმძნო ვოს ციხე დაბანისაგ!
დაქციეთ ცრემლის ნაკადულნი! აღელვებულმა ანგელმა
აოხროს საუნჯენი, რომლითაც ქლორმა განაშუტნა
მისნი კიდენი! არავინ არ განვიცხავს თქვენთა უმანკოთა
ცრემლთა. ძაღვისმთ თავისუფლათ გამოხატვა თქვენისა
მწუხარებისა. ეველა ელის თქვენგან აღსრულებასა ამა
გოთილშობილურის კალისასა; სვე კმაყოფილია. ამიტომ
რომ ორონატი უბედურია».

ორონტის სახელს ქვეშ ის გულისხმობდა ჭუკუსა.
რადგან დომინიკემ უკვე იცოდა ლუდოვიკ მეთოთხმეტეს.

ხასიათი. გინემ მისმა მამამ. ამიტომ ურნია მას, რომ სანიკარი ნიმიქებითა უოფილიყო იგავით თუნიერ ამა გაბრთხილებისა, მას არ შეეძლო თუნი ვლეგია გამოეტყვისა სისოგადობაში, და არც შეიქნება ღირსი ლუდოვგისა ეურადლებისა.

უ. დასაბაღიერმა ყველაზე შირველათ დაუგრა ტაში, სტუმრები შეუდგნენ მას მაგალითს, ამიტომ რომ სხელი ჭუკისი ოსტატურათ იყო იმ ლექსებში დამალული.

«თქვენ დიდხანი არ არის ნახუო, თუ როგორ ის თქვენ ფეხქვეშ უსიშრათ, საესე ბრწუენკალებითა და დიდებოთა მიიღებდა შატვისცემითა მოკრუდეთაგან. ოჯახლა იგი დაეცა იმ ბედნიერის სიმაღლისაგან! ესლა იმას კელარცკი იცნობთ თქვენსა. მისთვის მსუქსნიერსი დღენი «შეიქმნენ ბნელ დამეთ. წვალბის ზრუნვა მწუხარება, ესე ბოროტნი სტუმარნი მისის სამწუხარო საცხოვრებელისა, ყოველს წამს აგდებენ მას უფორსეულსა შინსა ბოროტებისა. ამ გვარი ჩვილი ხშირად ისმის დიდ შემეობად ჰალატათ შინს! იქ სავსაო არის ხოლმე დაუდგრომელობა ბედნიერებისა. მისი მოღალატენი, მოწყალებანი, მაგრამ ყოველსავე კაცი ჭსტნობს გვიან. როდესაც კაცი მაფრინავს იმ ზღუდაში გაშლილის იალქნებით იმ ფიქრით, რომ მას თითქო ეწევა ზურგებრიცა და ვარსკვლავნიც. მაშინ მნელათ შეუძლიან ფელობდეს «თუთა სურვილო. თუ ბრძენი იმ დროს იძიებს განტყენ ბოთ ქანისგან (ზეჭირი) მინდობილი; არაოდეს დაბიერი ბედნიერებისა არ უდებს სასაღუდრსა თუთსა სარბიულსა; არ უფურებს. მას სტოების უკან; და ამო სიყვარული შატვისა და კიდელობისა შორდება მას მაშინ, როდესაც სრულიად ანადგურებს. სუ თუ ჩინებული მაგალითი ისტორიაში არა სავსაო არიან გაადა ორბნების დაღუპვისა? ოჯახ სიამოვნებით იგი იცნოვრებდა.

«უკეთო ყაღბს სიტყბოებს არ მოეწიდა იგი და დასჯე-
«რებოდა ცხოვრების იგი თავის ციხე დარბაზში! თუ
«რომ არ ეყოლებოდა ბრწყინვალესი მსლესელი, (სტა)
«ხროვა კაცთა, რომელიც ღელვის მსგავსად მომდინარე-
«ობს სშირად მზის პატისსაცემლათ, მაშინ ნაცვლად მის მო-
«წვლება ცის მასტუმრად განსვენების, ჩაღიჯოსა და შეუდ-
«რობას, ეგროვე აუშფოთებელს ძილს. უმანკო საუბარსა,
«დიდ სასოგადოებაში არ აწებობენ ამდონი კეთილნი
«და ამ გვარნი ბედნიერებანი...»

გელასლად დაიწეს ტაშის კერა, ყოველივე შეიტკვალა
ამ სამაგალითო თხზულებაში. ლატონტენი იყო არა თუ
მშტენიერ მეტეტქელი, არამედ ოსტატი მის წერილში.
ეს მეგობრული აჯვარება ჭეშმარიტია ჭეშეს ქვეათა,
ეს მსუბუქი სასჯელი მისის ამპარტანებისა, ღრმა, სულ
მარტივი ძილსოფია, რომელიც ამართლებდა დასნეუ-
ბასა პირუტყვის კარის კაცისა, შემპყრელი სურათი
ბედნიერებისა, რომლისაც ზოგნა შეეძლო მფლობელსა
დიდის ციხე დარბაზისა და რომლისაც პატეკება, ღუ-
დოვიკს შეეძლო ერთი ღექსით. ყოველმა ამან შესძრა,
ზოეტნი, მდიდარნი, არტისტნი, და სხუანი, რომელნიც
გარე ესვენენ დასაბაღიერს.

ეს არც ეხოზია და არც ჭეშე, აღტაცებით სთქუა
მოღუფმა, ეს არის სწორეთ ზინდარი, გორადი, ვირ-
გალი, (ხანებულნი მწყრალნი).

ლატონტენმა გაათავა ღექსები.

«გარნა დაუტევოთ ეს აზრები. ორონტი მიგიწოდთ
«თქვენს, თქვენს ნიშნო, რომელთაც საცხოვრებელი ჭეშე
«შეგიძვით მან, თქვენს დაგვიანებულნი მისგან თქვენის
«იტყვით, თუ რომ ღუდოვიკი მოვიდეს თქვენს კი-
«დეხელ სასიარსოო, ეჭადო მოწვალე ჭეშოთ ისა; მას
«უყვარს ქვეშევრდომნი, ის სამართლიანი და ბრძენი;

«შთაგონეთ მას სურვილი, შეიქნეს შემწყვლელი, რომელითაც კაროლები ემსგავსებიან ღმერთებსა. გაიხსენოს იმან ცხოვრება სულგრძელის გენრიხისა (გელმწიფისა) შეგონეთ ღუდგოეის ესრეთივე სიკეთილე. ძლევას სჯუთნარის გულისა არის უზარეულისი ძლევას. ესლას ორონტი აქნდა იუოს სავსათ სიბრძნულისა. თუ რომ ბრმათ მიქნდალბა თავის ბედნიერებას და შემძლებლობას, იგი საკმათ დასჯილ არის. უბედურებას აქნეს სრული სიმართლე შემწყვლებაზედ.»

აქ ტაშს კი აღარ უგრავდენ, სტიროდენ ყველანი ლაქონტენთან.

ვერ ისევ ყველას თავლები ჰქონდა ცრემლით სოველი, როდესაც ერთი მშუქსნიერი კაცი შემოვიდა ოთახში,

ის იყო მარკიზი ლაქარ, მეგობარი დასახალიერისა.

ის მოვიდა პირდაპირ გერსადიდან, და ლაქონტენმა მისცა მას მაშინვე თვალი კითხვა: მობრუნდა კაროლი, თუ არა მარდიიდან?

ორი სჯათი იქნება, რაც მობრუნდა, მოგვით მარკიზმა. მე დავშორდი მისის დიდებულების სვიტას გერსადის სასახლის წინ.

ძლივს! დაიძახა სიხარულით ლაქონტენმა, ესლავ გაგაქცევი და დავცემა კაროლის წინ!

მერე შეხიშნა რა მღელვარება ყველას სასეგედ და ცრემლი ქალების თავლებში, უთხრა კეთილშობილთ თვსთა ამხანაგთა: უ. უ. ვინც სტირის ძეგვსედ, ის წამომეუწება თან მის სამეფლათ. თქვენს ჩემსედ უკეთ იცით გზა კაროლის გულისა და ტახტისა, ანა ვინ თქვენგანი მიხუტნებს მე იმ გზას და მით მომცემს მე ბედნიერს შემთხვევას წაუკითხო მას დიდებულებას ლექსები?

მე, თუ შევძელ, უთხრა მარკიზმა გაუამ, განდებუდმა მოღაერისა და რასინისაგან.

სხესანი კი ჩემით ისხდნენ.

მარკიზმა ლატონტენს დასაბადიერმა უამბო
ყოველივე ზეპლით თავისი კარგუა.

ლატონტენი სჩქაროთ ჩაქდა იმაში, ჩაისკა გაუა. მო-
ღიერი და დამანაკე და ჩაიხეულმა ეკიმაქსა გაიფრინა
გერსადისაგან.

დასაბადიერმა გაცილა ლატონტენი კარებამდის, მოუ-
უჭირა მას კელი და უთხრა: ახალს ნახვამდის. ნუ იქნე-
ბით უიმედოთ უ. ლატონტენ! გახსოვდეთ რომ ამ წამ-
დგას მე კარ თქვენსი ერთგული მეტაბარი.

მარკიზი გაუა იყო ის კაცი, რომელსედაც ლუდოვი-
კმა სთქუა: აი უ. გაუა ასწავლის რასიანს სსახლის გე-
ლოვნებას- ხოლო უ. რასიანი ასწავლის მას ლექსთ წერა-
სა: ეს კარგი ღონისძიება არის რომ შეიქმნეს სურსტი
მწერალი და სურსტი სსახლის კაცი.

ამასადაშე გაუას არ შეეძლო აღმოეჩინა ლატონტენ-
ისათვის საკუთარი შემწეობა გოროლთან მის წარდგინე-
ბის დროს, მათ შესგდათ მოცდა მოელი საათი. მაგრამ
ის საათი ლატონტენმა მოიხმარა სსახარებლოთ;
გაისწარა ტანსამოსი და მიაწერა ელეკიანს რამოდენიმე
ლუდოვიკის საქები, რომელმაც მღღიერი მოაფანა სრულს
აღტაცებაში.

დანიშნულს საათსედ შევიდნენ ისინი მინიანს ზალა-
ში. აქ ჩუქნმა პოეტმა, რომესაც დანახა დადი დიდება,
მომსადებულება, ხროვა მცველთა, სიმდიდრე ტანსაცმელ-
თა ანუ კაბებთ ოქრომკედით შეკერულთა. ექვსჯერ მაინც
დაჰკარგა თავისი ამხანაგები. ბოლოს მოღიერმა და დო-
მანიკემ იზოვეს ის და აღარ იშორებდნენ თვალიდამ.

მერე სოჭირო იყო დაეცადათ, მანამ მიდებოდა რიგი
გოროლთან მისვლისა. აქკი მარკიზმა გაუამ აღმოეჩინა
მას სიმღელი ერთგულება, მით რომ მისცა შემთხვევა,

ვითარცა პოეტს ადრე წარდგენისა სხუნი სუდ. მაჟის დრომ, რომელსაც მსახობლით კოროლას იღვა ლატონტა, მას წაბაჟსუდ ლუდოვიკი იჭდა მარტო პრინციესებთან (მეფის ქალის შუღლი).

მეფის შუღლი იდგნენ როგორც სხუანი იქ მეოფნი და მართმევეს მას ჰუისა და ღწონსა.

ეს შეკენებდა ეოველს კაცსა გარდა ლატონტისა, რომელიც ცოტა არ არის რომ შეკროს.

სხუნიერთი მეფის შემკვდრემ იცნო ის და ხმა მალა ასსენა მისი სახელი, თუმცაღა ამით ირვევედა კარის სახელის ეტიკეტი (წესი).

კოროლმა მოიბრუნა კრესდა; პრინციესებს მტირეო გაცნასთ და ზღაპართ მწერალი დაეცა იმ დროს კოროლის ფეს წან.

ლატონტა შენ სარ? ჭკითხა კოროლმა.

სწორეთ, თქუწნო დიდებულებავ. მე ვარ ლატონტენი, მტირე მეტობარი თუთ წარწინებუელისა და თუთ უბედურისა თქუწნის ემისა ჭუკესი, რომელზედაც მე ეხლა ვითხოვ თუთ სამართლიანს მოწყალებას თქუწნის დიდებულებისას.

ამ დროს სახელის სხუენებასუდ, რომლისაც გამოთქმა არავის ძალევედა გერსალში ორის ჭურის განმავლობაში, კოროლმა გადახედა საწყადს ლატონტენსა განკურვებით, იასუდ ვერ გაუბედავდა თქმას ვერცაღა შემკვდრე საფრანგეთის ტახტისა.

სრულიად ზღაში იყო მძიმე მდუმარება. სადილი შედგა ერთს წაშსა. ეველას მხედველობა მიიქცა ლატონტისაკენ. ვითარცა უცუნურსუდ, რომელიც საკეთარის ნებით კარდებოდა უფრსკულში.

კოროლმა სსტიკად გარდახედა მარკიოს კაუას. მარკიომ იგრძნო, რომ იღუპვის; ფერები კვეთებოდა.

თქვენს დიდებულებავ, განაგრძნობდა ლატონტენი, მდგომარე ისევ მუხლზედ, მომიტყეეთ ჩემი კანდიერება: მე არ ვიცი სასახლის კტიკტი, მაგრამ ისკი ძალიან კარგათ ვიცი, რომ ჭუკე უბრალოა, და თქვენ სულგრძელობით, ნუ გაუგონებთ მის მტრებსა, კელმწიფე. გაუგონეთ მხოლოდ თქვენს დიდსა და სამართლიანს გულისა.

კმარა, უ. ლატონტენ, უთხრა კოროლმა წარბ-შეკრულმა, თქვენს გარდასწევტეთ დავა შორის მუხისა და ლერწმისა, საკელმწიფო საქმე მოგვანებეთ ჩვენ.

ოჰ! კელმწიფე, წარმოთქვა ზღაპართ მწერალმა, თქვენ ხართ მუხა და მე ლერწამი. უბანსეთ დამტკრევა ჩემი წერილათ, მხოლოდ შეიწუალეთი ჭუკე.

კიდევ თავისას ამბობს, დაიყრა ლუდოვიკმა და უნდოდა ეხიშნებინა, რომ გაეყვანათ ლატონტენი და მისი სამი ამხანაგი, მაგრამ უცაო შედგა კოროლი, როდესაც დაინახა, რომ ცრემლი რეცხდა ლატონტენის შეწუხებულს ზარსა და არსა, რომელსაც აძლევდა მას აკანკალებული კელი ზოტისა.

ეგ რა ქაღალდია, ჰკითხა მას კოროლმა ალერსით. ამ ქაღალდში არიან რამოდენიმე ლექსნი, თქვენს დიდებულებავ, ლექსნი დაწერილნი ჩემის ცრემლით, მე მინდოდა დამეწერა ეგენე ჩემის სისხლით! დადადება მადლობისა და მეგობრობისა! ევდრება თქვენის მოწყალების; მაგათ შესძრეს თუთ მტერნიც ჭუკესი, იყავით კელმწიფე მავ ლექსების უურადმღებელი!

ლუდოვიკმა საჩქაროთ გასტენა ბეჭედი და ეველა ელოდა ამის შემდგომ ტფილს მზის შექსა და თან ქუხილს.

კოროლმა წაიკითხა ბოლომდის ელეგია და შეხედა ლატონტენს განკურვებით და ღმობიერებით. უ. ლატონტენ, უთხრა მას ბოლოს რბილის სმით: ახლაკი წადით

თქვენ შინა! თქვენ მალე სცნობთ ჭეშს სვეს.

გორელიც ადგა სტოლიდამ სდილ გაუთავებლათ, დაუტევა მიზატიყებულნი და საჩქაროდ შევიდა თავის კაზინეტში.

აზოდეს სახანლეში ამ გვარი შემთხვევა არავის ახსოვს.

ოჰ, დაიძახა ლაჩონტენმა, გგონებ, მე მხოლოდ განკარისხე გორელი, ნაცვლად მისა, რომ მეშვეს რამე ჩემის კეთილის მეოფისათვის.

და ის გელარ შესძლებდა გელარც ადგომას და გელარც გამოსვლას, თუ რომ მოლიერს და დომინიკეს არ დაეყენებინა და არ გამოეყვანათ წაღიდან.

ბოლოსაც ლაჩონტენი მიიყვანეს, ანუ უმჯობესად ესთქნათ, მოიტანეს, ერთს მარცხის კაუას შეგობართან ის იწვა მთელი საათი უგრძნობოთ, უგონოთ.

ბოლოს ის მოიყვანეს გრძნობაში მოლიერის და დომინიკეს ყვრილმა, რომელთაც იგი ჭკითხავდა: რა იყო? რა ანბავია?

მოლიერმა გერ გაბედა ეთქვა ეოგელივე, დომინიკემ უჩვენა მეტი გაბედულობა, საშინელი ანბავია მამავ, უთხრა მან, ამბობენ, რომ გორელს შეუგრობია მინასტრები და გადუწეუტითაჲთ ჭეშს საქმე.

ბოგორ, ბოგორ გადუწეუტითაჲთ საქმე?

გადუწეუტით მისთვის სიკუდილი. თუ დასჯერებულა ხმები.

ლაჩონტენი წარმოსდგა კენესით და სთქვა: ღმერთო! სად არიან მსაჯულები? მე დავეცემა იმათ ფეხ წინ; შეკამლე ჩემს თავს, ჩემს სისხლს ნაცვლად ჭეშს სისხლისა.

თქვენ მგონია დაგვიწუდით მამაო, რომ ერთი უკანასკნელი ღონე კიდევა გაქნით დაჩენილი, რომელიც

ჟერ არ გიცდიათ წიგნი ჭეჭესი ლავალიერთან. მართლა! მაუგო ლაჭონტენმა, რომელსაც მოუბრუნდა ჭეჭე და ენერგია (ესე იგი ძალი), მე სწყელს უნდა დამეწყო იმ წიგნიდამ და არა თუ გამეჭვავებინა კოროლი. ლავალიერთა არის ქალი, და ქალი კეთილის გულისა; აბა სად არის ესა ისა? წამიგვანეთ იმასთანაც ამ წამში, ევიროდა ლაჭონტენი.

წამოდით მე წაგიყვან, უთხრა მას კაუამ, რომელმაც მოინდომა ყოფილიყო ბოლომდის ერთგული ლაჭონტენისა, ერთმა ჩემმა მეგობარმა შემატეობინა მე, რომ ულავალიერი ესა არის პრინცესა გენრიეტესთან, ესე იგი ლუდოვიკის ასულთან. შენსეჲ კიდევ უთქვამსთ მისთვის და როგორც მივაღთ, მაშინვე მიგვიღებს.

მართლათ რამდენისამე საათის უკან ლაჭონტენი იდგა ლავალიერის წინ.

მას ის აზოადეს არ ენახა ასდო. მისმა მშუქსნიერებამ გააკვრკა ლაჭონტენი და გაუმხიარულს შეწუხებული სევდიანი გული.

ქალბატონო, უთხრა მან, გულსელდაკრეფილმან, თქვენს ისე ტურფა, ისე მშუქსნიერი ხართ, რომ არ შეიძლება არ იყოთ კეთილი. თქვენს გავხართ ანგელოსსა.

არ გინდათ იყოთ ანგელოსათ, შუამდგომელათ, ანგელოსად მოწყალებისა და შებრალებისა?

აბა რა რიგათ? ჭკითსა ლუიზა ლავალიერმა, ხავესმ შებრალებით და მონაწილეობითა.

მე გეგვეწიბოთ უბედურს ჭეჭესეჲ. ინებეთ წაიკითხოთ აა ეს წიგნი და უშველოთ რამე დროთი, და მისცა ლავალიერს წიგნი რომელმაც კანკალით გახსნა და უერადლებათ წაიკითხა.

სამჯერ შენიშნა ლაჭონტენმა, რომ ლავალიერი იწმენდა ცრემლებს თვალებსეჲ. ბოლოს მშუქსნიერს მის ტუ-

ხუბსედ გამოხნდა მღიმარებაც, მზგავსი მისის სიტუაციისა, კითარცა ნიშანი დიდის იმედისა და ნუგეშისა.

უ. ლატონტნი უთხრა მან კმაყოფილებითის მღელვარებით და გაუშვრა რა მას კელი: მე ვსცნობ თქვენს ტალანტსა (ნიჭსა) და თქვენს სუელსა, შეძლებულია, რომ ამ გვარმა ლექსმა არ დაარბილონ მისი დიდებულება.

როგორ თუ ლექსებმა? რას ბძანებთ ქალბატონო, შეჭყვრა პოეტმა. მე თქვენს შოგართვთ წიგნი უ. ჭუჭუნი, წიგნი რომელიც მან დასწერა თქვენთან იმ წამში, როდესაც ის დატუსაღეს.

უკაცრავთ, უთხრა ლავალიერმა, მე თქვენ მომეცით ლექსები დაწერილი თქვენგან და კელმოწერილი თქვენგანვე; ლექსები მშუშნიერნი, როგორც სხვა, რაცრამეი გამოდის თქვენის კალმადამ. ის ლექსები არის ელეგია გოს ციხე დარბაზის თევზებთან.

ეტეობა თქვენს გსურთ, რომ მე ის ლექსები თქვენ მაგიერ მივართვა მის დადებულებას.

ლატონტენს აღარა ჭქონდა ძალი გაეგონა ბოლომდის ლავალიერის ღაპანავი, მან გადაადგო შუაჲ ერთ მხარეს, ჯოხი მეორეს მხარეს... ექებდა რაღასაც ჯიბეში, გადმოიბრუნა უველა ჯიბეები, მიაწედებოდა აქეთ იქით კითარცა ჭაჭი, რომელსაც აკლდება ჭკუა; ყუროდა რაღაც ნაირად, ხან ბუტბუტებდა რაღაც გაუგებელს სიტუებსას.

ბოლოს დაეჭა კრესლასედ, გაიზურა კელები ცისაკენ და დაიძახა სასოწარკვეთილებითა: ოჰ! მე საბრალოს ერთმანერთში ამირევია წიგნები. კოროლისათჳს მიმიცია ის წიგნი, რომელიც ეკუთვნოდა ლავალიერსა.

დმერთო! თავის დროზე შესძახა ლავალიერმა, რომელსაც კინაღამ გულ შემოეყარა.

ესღავი მესმის კარგათ რისხუა კოროლისა, სოჭუ ლატონტენმა; მე, მე უგუნურმა, მოკვალი უ. ჭუჭუ. მე

შევიქენ მიზეზი მისის დაღუპვისა.

და აღარ გამგონა ღვალიერის სიტყუებსისა, რომელიც მძწოლით აძლევდა ათს სხუა და სხუა კითხვას, მან დაუტევა იგი თუთ აღშფოთებულსა და სამწუხარო მდგომარებაში, უგონოთ, თავშიშეკლი დაბრის. იცემს გულში და ეუბნება ყველას, კისაცვი შემოეყრება: მე. მე დაღუპე ჭუკე! მეც მინდა იმასთან თავი მოვიკლა, სად არის კოროლი?

აი ეს არის მიმაქქეს იმასთან ჩემი თავი!

დომინიკე და მოლაიერი ტყუილათ მისდევდნენ მას და ეხვეებოდნენ აქსისა მას თუ თუ რა შეემთხვა იმას ამისთანა. ის დაბობდა გაღერეისში და იძახდა:

მე, მე ვარ ყველაფერის მიზეზი. მართლა ჭუკეს გადაუწყვტეს სიკუდილი? ჭკითხამს იგი ერთს მსაჯულს, რომელიც შემოეყარა წითელის მანტიით და რომელსაც მან კელი სტაცა და გაახერა.

დიად, უთხრა მან, ამბობენ, რომ კითომც განჩინება შედგარი იყოს და მისთვის გადაწყვეტოთ სიკუდილი.

მე ვარ მაგის მიზეზი ეუბნება ის მსაჯულს, და მოესკევარა ეელსედ მოლაიერს და დომინიკეს, რომელნიც იმ დროს იქ წამოადგენენ თავსა.

ის მათ მიიუქანეს კაუას მეგობართან, სადაც იგი იღვრებოდა ცხარის ცრემლით. ბოლოს უანბო მათ თუ რა ჩავათ აურია მან წიგნები და მით განარისხა ჯუდოვიკი და მოასწრაფა ჭუკეს დაღუპა.

იმის შუღი და მეგობრებიც სტიროდნენ ერთათ მასთან ცხარის ცრემლით.

ბოლოს ცოტათ მოეგო ლაჭონტენი გონებას და კითხულობს კიდეკ: თუ სად არის კოროლი? მე უთოგოთ უნდა კიდეკ ვინაო კოროლი, იძახის იგი. და იმ დროს, როდესაც სხვები ურჩევენ მას, რომ დაუტეოს ის უგუ-

ნურა ფიქრი, გავლება კარი, შემოვა აჭიფური და იკითხავს უ. ლაჭონტენი აქ არის თუ არა?

აქა კარ, შესძახა მას ლაჭონტენმა, უცნაო ფეხსედა წამომსვარმა.

მისი დიდუბეებს გიბარებსო თქვენ, უთრა მას აჭიფურმა, შეკიპლიანთ წამომეკეთ მე კხლავ.

მაღლობა ღმერთს! სოქუა ზოეტმა აღტაცებით: მეც მოვიგემენ ჩემსედა განზინებას, მაგრამ ახელაციას მივართმევ თითონვე კელმწიფეს.

და სასწრაფოთ მოემსადა, მაშინ როდესაც დომინიკე და მოღიერი ივენენ ეჭეში და ფიქრობდენ თუ რისთვის იბარებს მას კოროლი.

ლაჭონტენი მაიფეანეს ლუდოვიკის კაბინეტში სვდაც ის ერთის გუნჭულიდამ მეორეში დადიოდა ჩქარა შორის მანისტრებოთ და სხუათა დიდთა კაცთა, სრულიად სისხლმა გაჰყინა საწყლას ზოეტის ძარღუშბში, როდესაც წარმოიდგინა, რომ იქნება ავლდებოდა უკანასკნელს იმედსა.

შემიბრალეთ კელმწიფე, შესძახა ლაჭონტენმა კოროლსა, როგორცე დინახა იგი, მუხლსედა დატეხულმა. გონოვთ ყოველი თქვენნი რისხვა იუოს ჩემს თავსედა.

ჩუმათ! უთრა ლუდოვიკმა დაბლის სმათ, იმ დროს მინისტრები პატივისცემით გამოდიოდენ კაბინეტიდამ ერთი მეორის შემდგომ. ადექ წესე უ. ლაჭონტენ, უთხრა კოროლმა, მე თითონ პირდაპირ უნდა გაცნობოთ ჭუკეს საქმე.

ზოეტს დაუბნელდა თვალით; მოემსადა გაეგონა უკანასკნელი სასიკეთდილო განზინება...

ლაჭონტენს უნდოდა კიდეკ ეოქუა რამე, მაგრამ სიტუაქმბმა გაჰყინეს მის სტუმრებსედა, და კოროლმაც თითა აუშვირა და უთხრა სუ!

ამ ერთის საათის წინეთ. განგებო გარდადმა: ჭეშქეს
ქეიანდა გადაწყვეტილი საგეგმილი.

გამგონა ვმისა და მთი მთაქუდაში, ლაქოხტუნ დაქცა
გოქსდასედა.

მაგრამ უთხრო ღუდუგვიკმა ეხლა კი მე მას მიუტოვე, ვანუქე სიტუაცელე და თქვენსო უ ჯაჭონტენ, თქვენსოთ გადუბუღია ის ამით; სეგუონათ თქვენ მარტო ხართ იმის გამახსნისა.

ზოგადი უცხო წამოსტა, თათქა კუხლად, გაიმართა
წელში, და დაიგზნა სინაჟისა, აღტაცებისა და მად-
ლობისაგან. ის კიდევ იცინოდა, ვიდრე სტიროდა ერთს
დროს, და მოსტატა რა ორიუ გელები კოჩოღისა, რე-
ხდა მათ ცრემლით და კოცნიო.

ამით დასრულდა ყოველივე თავისი მადლობა, ამიტომ რომ ჯანაყის ნიჭი დაჭკარვა ჯაჭონტენმა იმ დავეი-წყარს მისოჯს წამში.

დამტკბაჲმა მისის ბედნიედიეობით, გორგოლმა მიუ-
შრა კელი სტოლსედ და უთხრა: დაუქეთ და თქენს
თუთახ მისწიეთ თქენს მეგობარს ეს ბედნიედი დასა-
სრული მისის საქმისა. მინდა, რომ იმან საუუთრად
თქენსგან შეიტყოს ეს ანბავი.

ლაჭონტკმა როგორც იყო შეჭვრიბა ძალა, დაჯდა, დასწერა ორი სტრიქონი და მოაწერა გელი. გორგოლის სკერტარმა ჩაღო ეს პაგეტი და დასვა გელშიფის ბეჭედი.

ეს წიგნი გაიგზავნოს ბასტილიაში, ბჭმან კოროლმა,
მერე გამოუბრუნდა ლაქონტენს და უთხრა: ახალს ნახ-
ვამდინ უ. ლაქონტენ! ჩემი შველი მოეღის შენგან ახალს
წიგნს შენის ფლამანგისა.

და ცკიდა გიჟებს გულგული შინისტრუბთან.

ზოგადი გამოვიდა, დაისკვნა გაღვრებაში ორი წამი, და

წარმოუდგებოდა მას ყოველადე სიზმრათ, ისინჯავდა თავსა, ფიქრობდა; ბოლოს ადგა, გამოვიდა ქუჩაში და ვისაც შეეკრებოდა ეხვეოდა კისერზე და ჭკოცნიდა ამ შემთხვევაში ოცნერ დაჭკარვა გზა, მანემ გარეთ გამოვიდოდა: ხან გაუჩვევდა მარჯნივ და ხან მარცხნივ. ჩაფიქრებულ და ისევ ამოდიოდა: ბოლოს მიაწია როგორც იყო შჯლოთან, მოღიერთან და კაუასთან, მოეხზა მათ და უთხრა: ძეგე გადარჩა სიკუდილსა და გადარჩა თურმე ჩემგან! მერე მოუყვა მათ რაც მოხდა, რაც შეუმთხვა, მკრამ უნებო ისე უახროთ, ისე ურიგოთ, ამიტომ რომ ისევ აღულებული ყფა სინარულით, და ბოლოს როგორც გიყი, მოჭეჭა სტომასა და თამაშსა.

იმის მაგალითის მიჭეუნენ სხეულებიც. მისნი მეგობარნი და შჯლიც; მკრამ ეშინოდათგი, რომ პოეტის მართლად არ შეშლილიყო ჭკუასედა, და ცდილობდენ მოეყენათ ის ნამდვლს გონებასედა.

დასასრულ ოთხნივ ჩასხდენ კეიბაჟში, და გასწიეს საჩქაროთ ჰარიუში. მთელს გზაში ლაქონტენის სათქმელი იყო ესა: მე დავისეენ ძეგე სიკუდილისაგან.

ახლა უნდა ავხსნათ აქ ლაქონტენისაგან წიგნების არევა, მისეზი ძეგეს დახსნისა. აი ეს წიგნი მისწერა ძეგემ ლავალიერის ქალსა მის დატუსალების წამსა.

მოწყალო კელმეიფავ!

«მტერი ჩემნი დღესასწაულობენ. მე ვარ დაჭერილი. ისაცხოვრებულს მოკლებული, ეს არის ვილუბები: მე «მიქადიან სიკუდილსაც: რა არ შეუძლიან ცილის წამებასა? მხოლოდ თქვენს შეგობლიანთ ჩემი გამოხსნა ამ «განსაცდელისაგან მართლის თქმით. თქვენს უგელაზედ «უგვეთ იცით, თუ რა ოსტატობით და რა განძ-

«წახვისათჳს გადაგასატუნე თქუნი ჰორტრეტი, და თუ
წოდებდნენ ერთგულათ დარჩა თქუნი გული მას, ვისაც
«იგი კეთილად. მომიტყუეთ ჩემსჳს შეწყალება».

ჭუგუ.

«ბუღილის გიგონტი»

ეს წიგნი შეცდომით მიართვა ლატონტენმა გორალს,
რომლისათჳსაც ქონდა განმზადებული ლექსები გორ ცი-
ხედ-რბაზის თეატრებთან, და ამით ლატონტენმა უნებუ-
რათ შემუსრა ცილის წამება ჭუგუსად და რადგან ასე
განსაგურკელის შემთხვევით ჩაუჭარდა ეს წიგნი გორალსა,
დარწმუნდა, რომ ჭუგუ იყო სრულიად უმანკო.

ჟამბო რა ეს სასიამოვნო ამბავი დასაბღიერს, ზღა-
პართ მწერალმა მოინდომა ეთქვა ესევე თავის ცოლისა-
თჳს. და ამისთჳს დასასვენებლად გამოიძინა რა თხუთ-
მეტს საათს, წავიდა შატოტიერისში.

მან სთხოვა მოღიერს, ბუღალს, მოგრუას, შამპელს
და სხუა ამხანაგებს, რომ ისინიც დასწრებოდნენ
იმასთან როდესაც იგი იდღესასწაულებდა სასლუგულობაში
გამოხსნას თავისის კეთილის მეოფელისას.

მეორეს დღეს დაიწყო ღზინი ლატონტენის მეუღლის
სახლში. როდესაც მან შეიტყო, რომ მისმა ქმარმა დაი-
ხსნა ჭუგუ საკუდილისაგან შიში მისი გარდაიქცა სიზა-
რულათ.

სრულიად შატოტიერისი დღესასწაულობდა ძლევის,
რომელიც შეიმოსა პოეტმა მისმა.

ზორშარიდამ მოვიდნენ ღებუტატები მოსაღოცავათ
მისა. თუთ შებადე ვილგელმი სწუნდა, რომ წასწახება ეს
ჩინებული კაცი ძეგლს მის მეგობარს, კაპიტან ზუნიანს.

მას უნდოდა მოეთხოვა კიდევ ბოდიში კაპიტანთან,

მაგრამ მისმა სულელურმა და ბრიყულმა თავის გასაჯდებამ
ნება აღარ მისცეს ამისი,

შემდგომ რაოდენისამე დღისა, ლაქონტენმა მიიზატიუა
ეგვლა თავისი მეგობარი და ნათესავნი დიდს სადილზედ; აქ
უნდა დალუღლიყო სადღეგრძელო ჭეკეცი მისის გამოხსნისა,
ზორტრეტი ჭეკეცი მორთული მწიქანე ბაღსებითა და ყვავი-
ლებითა, ვითარცა სასოების სიმოკლოთი, ჩასდგეს კრესლად
და დასდგეს სტოლის წინ. როდესაც სდებოდნენ სკამებზედ,
ლაქონტენმა დაათვალიელა თავისი სტუმრები და შენიშნა,
რომ უეჭლად მიზატიუებულში აკლდამოლოდერთი ზუნანანი.

ეს რას ნიშნავს? დაიუჯრა ლაქონტენმა, რომ კაპიტა-
ნი აქ არ არის. ეტეობა ის ისევ გაჯავრებულია ჩემად.

მე წაუღ, გამოკვლავარაკები და მოვიუქნა კადეც უთო-
ვოთ. აიღებს იმ დროს შვასს და მიღბის იმასთან.

გამიგონე კაპიტანო, ეუბნება მას, როდესაც შევა იმა-
სთან: განა ისევ მიჯავრდები?

აჭიტყრი მიუტებს მას ძლიერ ცივით.

ლაქონტენი ეხუტწება, აგინებს, უცინის და მეგობრუ-
ლად უბრძანებს გაჭეუტს უთოვოთ ღხინში.

ზუნანანი ეუბნება მტკიცედ, რომ არას გზით არ გაჭ-
ეუტება, მაშინ ლაქონტენ დაიდებს ჩემლის ტარზედ კელ-
სა და ეტეუს: მაშ არ გინდათ წამომეუტო მე და იდღეს-
წაუღოთ ჩემთან ჭეკეც გამოხსნა?

აღარ გინდათ, რომ იაროთ ხოლმე ჩემთან, იუოთ
ჩემი მეგობარი უწინდელივით და დაგუაგდეთ ხოლმე ჩემი
ცოლი კელ გაურილი?

არა, ეს არ შეიძლება, გიბრძანებ, რომ ესლავ მომე-
ხვო და დამოცნო, მოხვდე ხოლმე ჩემ ცოლთან, იუო
ხოლმე იმისი კავალერი, გესმის თუ არა? და თუ თქვენ
არ დაგდებთ ესლავ მაგ სასაცილო ჯიუტობას, მაშინ
მე თქვენ გამომეტებით გამოგიტოვოთ ხმაღში არა

სასოგადო ჭასრის დასაქმყოფილებლად არამედ ჩემის დაკმაყოფილებისათვის; ახა აირჩიე ორში ერთი: ანუ დუელი სასიკუდილო, ანუ ჩემ გულში ჩახუტება!

აქ კანტანი გელარ მოითმენს, ადგება გაიცინებს, მოუცრემლი და ჩახუტება მას გულში. მაშინ ლაჭონტენ გაიტაცებს მას თავის სახლში სადაც სცუმრები, სჭათა შარის, დადევნებს მათ შერიგების სადღეგრძელოსაც.

მხოლოდ მესაღე ვიღგულში არ იყო მონაწილე იმ სასოგადო სიხარულში. ჰუანიანმა ასწავლა მას ცოტა ჭკუა რომელიც დიდხანს არ დაუვიწყნია, წარმომადგენლებელს სასოგადო ჭასრისას.

ბოლოს დასხდნენ სადილზედ. შექცევა ჭქონდათ მშუტნაერი, მსიარული; კითხულობდნენ ლექსებსა, და საკუთრად ბევრი ღაპარაკი იყო მაშინ ჭუკუზედ, ღვინმა გასწია საღამომდინ.

ბოლოს ადგნენ სტოლიდან. ამ დროს ვიღამაც მოაჩახუნა კარი, და შემოვიდა დომინიკე.

ლაჭონტენის ცოლი შეერთა იმის ნახტაცედ: ეს მეოთხეთ ენახა ეს ემაწელი კაცი, და არ იცოდა კიდევ თუ ვინ იყო ისა. აქ ლაჭონტენი, ხშირად დაუდევრელი, როგორც ბედნიერებაში, ისე უბედურებაში, შეჭვირებს მას: რა კარგს დროს მოხვედი შენც საყურადღო შჯლს.

მერე მიუბრუნდება ცოლსა, სტუმრებსა და ეტყვის: წარმოვადგინ თქვენთან ჩემს საყურადღო შჯლს.

როგორ თუ შჯლს! შესძახებენ შეურაცხყოფილნი ამით ნათესავნი, და უფერებენ ხშირათ ხან მამას და ხან შჯლს.

ლაჭონტენის ცოლს ამ ამბავზედ შემოეყარა გულსა და დაეცა უგრძნობლათ.

აქ ღდაპართ მწერალი მიხუდა, თუ რა შეცთომა მოუკადა, რომ უთხრა დავიწყებით ცოლსა ის საიდუმლო, რომელსაც მისგან ჭთარავდა ოცის წლის განმავლობაში.

საწყალი დომინიკე ხან წითლდებოდა, ხან ყვითლდებოდა და მის იყო ჩამძეწალიყო მიწაში.

სტუმრებმაც არ იცოდნენ რა ექნათ. ლაქონტენიკი იდგა მუხლზედ ცოლის წინ, მოჭყავდა ის გრძნობაში და ითხოვდა მასთან ბოდიშსა.

გედრება ლაქონტენისა დარჩებოდა უსარგებლოთ და ის დღე. დაწყებული ისე მშუქსიერათ, დასრულდებოდა ცუდათ, თუ რომ თუო დომინიკეს არ გამოეყენა ისინი იმ ცუდის და ძნელის მდგომარეობისაგან.

ქალბატონო, უთხრა დომინიკემ ლაქონტენის ცოლს საკუთარის ღირსებით და ჰატივის ცემით, მძიმეს სიდიდეს, რომელიც თქვენს ასე უცეო აგისნეს, მერწმუნეთ, არ ექნება არც აწყოლს და არც მომავალს დროში თქვენსზედ არა ვითარი მოქმედება: ამ გუჰრმა გულმა როგორც თქვენს გაქვსთ უნდა სულგრძელებით მიუტყოს წარსული, და იმედი მაქვს, რომ თქვენც მოკვიტებთ, როგორც მამა ჩემს ისე მე, როდესაც შეიტყობთ დაწმუნდებით, თუ რისთვისა ვარ მე ეხლა აქა.

მე აღუთქვ ლაქონტენს, მანამ ჰარიუიდან წავიდოდი რომ მოესულეიყუ, და გამოესთხოვებოდი, და არ შემეძლო არ შემესრულებინა ჩემი პირობა, მით უმეტეს, რომ წამდენისავე წამის შემდგომ მე კშორდები არათუ ჰარიეს, არამედ სრულიად ამ სოფელსაც.

ამ სამწესარო სიტუაქმამ მიიზიდა ყველას ყურადღება, ასე რომ თუთ ლაქონტენის ცოლიც შესტქეროდა მას საკუთარის ღმობიერებით და მონაწილეობით.

რა გინდა სთქუა მაგით შე საწყალო? შესძახა მამამ, ნუ თუ შენ აპირებ უდაბნოში წასვლას?

მამან დომინიკემ განაგრძო: უ. ძეგემ მიიღო ნება გაქვოს თუნი მომავალი მუედრო ცხოქრება იმ მეგობართან, რომელიც თანახმა ექნება მას სიკუდილმდის არ მოშო-

რდეს მას. თქვენ კარგათ იცით მამაო, რომ ჭუკუ იყო ჩემის სიყრმეიდან მამის მაგიერი. ყოველი ნუგეში და სიხარული, რაცკი გამომიცდია ჩემს სიცოცხლეში, მქონია მხოლოდ იმისაგან, და აი მოვიდა დრო გადუხადო მას მეცა და ვიქმნე მისი ნუგეშათ.

მე მოვასუნე ლუდოვიკს, რომ მე თქვენი შული ვარ, როდესაც მან გაიგონა თქვენი საკელი, მე შევნიშნე, რომ ცრემლები გარდმოსცუნდა მას თქალებითგან, და კმაყოფილებით დამართო ნება ჭუკეს გაყოლისა. აი ეს არის მიუღივარ პინეროლში მამაო და მოკედი თქვენთან გამოსათხოვანთ, ერთის დღის შემდგომ ჩემი სიცოცხლე უნდა ეკუთვნოდეს ერთს მხოლოდ ჭუკეს და ამისთვის, თქვენ ქალბატონო, უთხრა ლაჭონტენის ცოლს, შეგიძლიანთ დამთავლოთ ამიერიდან მექედრათ და მამინ თქვენთვის, ვგონებ, ადული უნდა იყოს რომ აპატიოთ მამა ჩემს მისი წარსული!....

პასუხად ამასეჲდ ეგელა იქ მდგომთა იყო ცრემლი, რომელიც ნაკადულათ გადმოსდიოდათ თქალებიდან.

ლაჭონტენმა ტირილით მიიკრა გულზედ ემაწული კბეტი და ეუბნებოდა: რა შული? დირსეულო შული ჩემო!...

იმის შემდგომ ჩაიხუტეს დომინიკე გულში მოლიერ-მა, ბუალომ, მოკრუამ. შამშელმა და ჰუნიანმა.

ბოლოს აღელვებულმა ამ საზოგადო სამწესხაროს სანახვით ლაჭონტენის ცოლმაცა ერთი კელი გაუშვრა ქმარსა და მეორე დომინიკეს და უთხრა ორთავეს:

მოგიტოვებთ და გლოცავთ თქვენ ორთავეს. გთხოვთ უ. დომინიკე იყოთ ჩემი შული და ამიერიითდგან მრაცხდეთ, როგორც საკუთარს მშობელს, ნუ დამივიწყებთ და განსოდეოთ, როგორც მე გპირდები საუკუნოთ დაუკიწებრობას, რომლის მოწამე იყოს ჩვენს საზოგა-

და კეთილის მეოფი უ. ჭუბუკი.

ერთის საათის შემდგომ დომინიკე იყო გზაში.

ლაცონტენს მალე მოეწეინა შატოტიერაში, და ერთ-
ხელ ჩავარდა რა დარდიანს ფიქრებში, ყურადღებით შეს-
ცქეროდა ჭუბუკს პარტრეტსა, ამ დროს შემოუტანეს მას
პარიყიდან წიგნი.

მაღლობა დმურთსა, სოქუა ლაცონტენმა, ანბავს მაინც
გავიგებო ჩანს ამ წიგნიდგან. მაგრამ გაკრწებულ და
გახარებულ შეიქმნა ის, როდესაც წაიკითხა შემდგომ
სტრიქონები:

უ. ლაცონტენ!

«მე თქვენს შინაგანად ჩემს სიცოცხლეში მხოლოდ
ერთგულ, მაგრამ თქვენს ეკუთვნით იმათ რიცხვს, რო-
მელთაც ყოველ დღე ხედავ კაცსა სურს. სუ თუ აღარ
«მინდათ თქვენს პარიყში, სადაც მოულოდნელათ მოგე-
«ლიან მეგობრობა, პოეზია და დიდება? გიბარებთ თქვენს
«იმათის სახელით და გპირდებით ჩემის მხრით, ჩემს სახლში
«ყოფილსავემას. იმედი მაქვს მიიღებთ ამ ჩემს წინადადებას,
«და ჩამოესახლებით ჩემთან, სადაც იქნებით როგორც
«საკუთარს სახლში შორის თქვენთანა ჰემშარიტთა მეგობა-
«რთა, რომელთა რიცხვშიაც ვსთვლი ჩემს თავსა.

თქვენი ღასაბლიერი.»

ოჰ წმინდა განგებულება! კინ მისწუდება შენს გზას?
სოქუა პოეტმა და მეორეს დღესვე ჩაესახლა ღასაბლიე-
რის სახლში.

ლაცონტენმა დაჯერ იქ სრული ოცი წელი ბედნიერათ
და სცხოვრებდა სიყუდილადმდე ღასაბლიერისა, რომელ-

საც სახელი მან ამით უკუდავ ჰყო. სიბერის დროს ლა-
საბლიერას სწიბი სათქმელი იყო სოფელ ესე: მე შემრჩა
სიბერემდინ სამი მეგობარი: კატა, ლეკუ და ჩემი ლა-
ტონტენი.

როდესაც ლასაბლიერის სიკუდილის შემდგომ ლატონ-
ტენმა დაუტევა იმას სახლი და დადიოდა პარიუის ქუ-
ჩებში, შემოეყარა მას ერთხელ უ. გურჩუარი, პარიუის
პარლამენტის მრჩეულად, და უთხრა ლატონტენს:

მე მოგდიოდი თქვენთან სათხოვნათ, რომ ჩემს სას-
ლში გადმოხვედით და იტხოვროთ ჩემთან.

მე კიდევ მოგდიოდი თქვენთან მაგისოჯნე. მიუგო
ზღაპრით მწერალმა.

ყოფილა როდისმე ამ გურჩა წოდებული მეგობრული
საუბარი ორს მეგობარს შორის?

განვლეს წელთა, და ლატონტენმა დასასჯელათ
თავის თავისა, შეცთომათა და მსუბუქ ჰაზროვანობისა-
თჳს თჳსისა კალმისა ჩამოიკიდა კისერზედ ჯაჭვ, რომე-
ლიცა სახეს მას ზედა მის სიკუდილის შემდგომ.

გ. დიდებულიძე.

წარმოება არაგვს ერისთავთა

და შიშესი იმათის კახეთში გადმოსახლებისა.

რა ვიწუოზ არაგვს ერისთავთა მოთხრობასა, მათს უბედო სუტსთან მაგონდება ერთი მეფე, რომელიც ომებში შეიპყრეს და დასასჯელად შეაბეს რა ეტლში, ეოველს წამს უეურებდა ეტლის თჳალს და გაიდიმებდა. როდესაც ჰკითხეს მისესი, მიუგო: ეს ქუტყანა თჳალია და იმის მსგავსად ბრუნავს, ჩუტნიცა ცსოვრება სამწესროდ მომდინარეობს, დღეს სიღარიბე, ხუალ სიმდიდრე; დღეს სიმდიდრე, ხუალ სიგლახაკე; დღეს მეფობა ხუალ მონება,

და ესრედ სან ამაღლდება, სან დამდაბლდება კაცის სუტო.

მართლაც, ჩაღსია კაცის ცხოვრება. ჟოფილა დრო და ქამი, როდესაც ჩამომავლობას უმეფნია და დღეს იმათნი მჯლის-მჯლნი მაგდენად აღარ იხსენებიან; ჟოფილა საუკუნე, რომელშიაც ერთი ჩამომავლობა უკანასკნელის მდგომარეობით სცხოვრებდნენ და დღეს მეფობენ, უჭირავთ მრავალნი ქეჭენები და მრავალთა სსუათაცა სამეფოთა არეუტუნ თავიანთის ძლიერებით, დროსა და ხალსის მისედვით ქეჭენებიც იცულებიან. თუნდა მაგალითად ავიღოთ რამდენიმე ნაქალაქევი, რომელიც ერთს დროს ჟოფილა აჭეუავებაში და დღეს შექმნილა ნატამალად, სადაცა კაცი ვერცა თუ კუალსა ჭზოვებს. არიან ალაგები, სადაცა უმოენიათ მსოლოდ ზირუტეუთა და დღეს აჭეუაუტუ-ლი ქალაქია. ვინ მოიფიქრებდა მირიან მეფის დროს, ესლა ტუილისი რომ არის,

იმ შეუალს და აწრილს ტეეში, ამისთანა დიდებული ქალაქი გაკეთდებოდა და მცხეთა საქართველოს დედა ქალაქი მდარე სოფლად გარდაიქცეოდა. აგრეთვე სსჭა და სსჭანი... კაცის გუარტომობაც ასე მომდინარეობს. არის გუარი, როგორც ზემოთაც ვსთქვ, რომ ადრინდელს დროში ჰირჭელს კარისსზედ მდგარა და დღეს მაგდენად აღარად ჰსჩანან. ერისთავნი მამა-პაპათ ისტორიაში მეფეთა წინ იხსენებოდნენ უპირჭელს გუართა შორის. თუთ ესევე სახელის გამოთქმა განმარტებს თუთ უპირატეობას და საღმრთო თუ საერო წერილები დამტკიცებს მათს მჭელის-მჭლად-განვე დაწესებას: როდესაც ალექსანდრე მაკედონელმა მისცა ქართლი ბიზინტოს, მოუწერა წიგნი აზონ პატრიკსა, ერისთავსა ქართლისასა, რათა მსახურებდეს იგი ბიზინტოს--მაშინ იყო ადამიდგან გასული

5255 წელიწადი. მეორედ, ოდეს მოაქცია

წმინდა ნინომ ქართლი, მირიან მეფემ
 წმინდა ნინას და ეპისკოპოსს იოანეს თან
 გაატანა ერისთავი ერთი, რომელმაც მოუ-
 წოდა მთეოლთა, ჭარელთა და სსჭა და
 სსჭათა, და უქადგეს სარწმუნოება ჭეშმა-
 რიტი, ქრისტეს ამაღლებიდან იეჟნენ გა-
 დასულნი წელნი **551**. არაგვის ერისთავ-
 ნიც, რომელთაც შეესებათ ეს ჩემი მოთხ-
 რობა, ეგრეთჲც მუჭლადგანვე მომდინარეობენ,
 გარნა დამტკიცებით ესკი არ უწყით, საი-
 დამ და რომლის გვარადამ, თუძცა ან-
 ბათ მათში იტყუან, რომ ვითომც ეოფილ-
 იეჟნენ ჰირჭლად გუარად დუდარუკონი,
 ჩერქესიდან გადმოსულნი, რომლის ჩამომა-
 ვლობანი დღესაც იმეოფებიან ჩერქესში
 თავადობის საკელის წოდებით დუდარუკო-
 ვად და მათ საქართუჭლოში გადმოსულთ
 მეფეთაგან ნამსახურობით მიუღიათ ერისთა-
 ობა და არაგვის მთელი სეობა სჭერიათ,
 ქართლშიაც სოფელი შინდისი და ტირგნი-

სი, ერისთავთა ესე საკელოსავით გარდა-
 ეცემოდან ამორჩევით თუთოს სახლობიდან
 შულთა და შულის შულთა მათთა, რომის
 იმპერატორმა იუსტიანმაც უბოძა ნუგზარს
 სამოსელი ჰატოვ საცემელად ერისთავობის
 მოლოცვით და იუჟნენ მიღებულნი მეფე-
 თან უპირუტყლესად. ჩუჴნ თუძცა ვხედავთ
 გუჯრებიდან და წერილებიდან, რომ დრო-
 ების განმავლობაში სხუა და სხუას ნათე-
 საობასედაც გადახულა, საკელო ესე, რო-
 მელიც **1723** წელში იყო არაგვის ერის-
 თავად მეფე თეიმურაზ, გადაეწებული იმა-
 ვე წელში ისაკ ფაშისაგან, გარდა ამისა
18 საუკუნეს დაწყებაში, ცხადად ვხედავთ
 სასელებსა მრავალთა ჰირთა არაგვს ერის-
 თავობის ხარისხის მექონეთა, ესე იგი, მმა-
 სა გიორგისასა ბარძიძის, რომელმაც მია-
 თხოვა ასული თუთი მეფე ლევანის შულს
 სუმონ გუსტაძეს, მაგრამ მთელი არაგვ სჭე-
 რიათ ისევე საუძოთ მათ ერისთავთა და

გუარის არაგვს ერისთავთა უწერიათ, ამის
 დასამტკიცებლად შემოვიტან ნაშთს დიდის
 ოჯახისას ერის ღუთის მშობლის ხატს,
 რომელიც დღესაც თუთჟე არაგვის ერის-
 თავთა უსუტნიათ სახლში, ის ხატი შეუ-
 ჭედინებიათ, გიორგის, ბარბიმს, ავთანდილს
 და ონოფრეს არაგვს ერისთავთა, თქნის
 სახელების წარწერით, აგრეთუც მათს მშო-
 ბელს სახლის უხუცესის ზაზა ციციშელის
 ასულს მარიამს ქართულის ქორონიკონით
 ტნს, და მათ ჩამომავალთ შულთა და შუ-
 ლის შულთა, რომელთაც მიუღია ერისთა-
 ვთა თუთოს თუთო ნაწილი მოუპოვებიათ.
 და იმ ხატზედ გაუკეთებია, თავისი სახე-
 ლი წარუწერინებიათ ვიდრე ბეჟან ერისთავა-
 მდის და უკანასნელად ბეჟანს განუშუტნებია,
1085 წელში. მას ღუთის მშობლის ხატს
 ნაწილთა სიმრავლით გამო სახელ სდებენ
 «მრავალ ნაწილიანად» და დოკუმენტების
 შემდგომ ამით სწანს იმათის გუარის დამ-

ტყილება და აი საკვრეშლო, ის ხატი იმ
საშინელს ცეცხლში დაჟეოლია ანანურს და,
როდესაც მივიდნენ ხალხნი, ნასეს უვნე-
ბელად ესუტნა ნაქცეუტბში, მხოლოდ გა-
ლული და ზურგ-შეტუსული!... სამშობლო-
ში გადაწეწილმა აბაშიძის ასულმა ედიშერ
ერისთავის მეუღლემ, როდესაც მოძართა
ძუტვლს ანანურის ეკელესიას შულთა თჯსთა
ძეგლის აღსაშენებლად, მაშინ წარმოუგზავნა
ხატი ესე სარდიანს მოსაგონებლად გან-
ძლიერებულის ჩამომავლობისათვის.

რადგან ჩუტნი მოთხრობა შეესება მხო-
ლოდ იმ შემთხუტუას, რომლითაც არგუს
ერისთავნი კახეთში გადმოსასლელულ იქმნენ,
ამისთვის არ მოვიხსენიებ განვრცელებით,
თუ შულნი და შულის შულნი მათნი რა-
ოდენნი იუტნენ და თუთოეულმან მათგანმა
რა ვაჟეცობა მოიხმარა სხუა და სხუას
ბრძოლებში.—ნუთუ ქართუტლთ არ გაეგო-
ნებათ ნუგსარის გმირობა და მეჩუდმეტე

საუკუნეში მისის შემწეობით დამარცხება თათარ-სანისა ლუარბაბის მეუობაში; ანუ ზურაბის მიზეზით გამესვრა შაჰბაზის ჯარისა, რომელსაც თანა შემწედ ჭეჭანდენ ორი ძმანი: დათუნა და ავთანდილ. აგრეთვე რევაზისაგან თავის განწირუა ბეჟანბეგში კულახანის ომში. მათი ქება ჩემგან უჯეროა როდესაც თვთ თეიმურაზ მეფე ჭბძანებს არჩილიანში«სიკეთე აქეთ მოდგმისა-და» და სსჟა.

ამით ჭსჩანს, რანიც ეოფილან. ახალა მე უნდა მოვისხენიო ვისაც სარისსი ერისთაობისა ჭქონია მათს შთამომავლობაში.

საჩუქრად თვისის სამსახურისა მამა-პაპეული არაგვის ერისთობა მიიღო ნუგზარმა და შემდგომ ნუგზარისა მიიღო სერისთო არაგვ ძემან ნუგზარისამ ბაადურმა, ძემან ნუგზარისამ ზურაბმა, ძემან ნუგზარისამ დათუნამ. ძემან დათუნასმა ზაალმა, ძემან მისმა ოთარმა, ძემან ოთარისამან

რევაზმა, ძემან რევაზისამ ბაადურ, ძემან
 დათუნასმა იასონ, ძემან დათუნასმა გიორგ-
 იმ; ძემან გიორგისამ 2 ოთარმა, ძემან იასონ-
 ისამ 2 რევაზმა, ძემან იასონისამ თეი-
 მურაზ, ძემან თეიმურაზისამ 2 შურაბმა,
 ძემან ოთარისამ 2 გიორგიმ, ძემან გიორ-
 გისამ 5 ოთარმა, ძემან ჰაჭუნასმა 2 ნუგ-
 სარმა: ძემან ჰაჭუნასმა 2 დათუნამ, ძემან
 ნუგსარისამ 5 შურაბმა, ძემან ნუგსარისამ
 5 დათუნამ, ძემან ნუგსარისამ ავთანდილ,
 ძემან შურაბისამ სამიკმან, ძემან სამიკისამ
 5 ნუგსარმა, ძემან სამიკისამ 4 დავითმა,
 რომელიც გავსაგნა მეფე ვასტანგმა რუსე-
 თს და თჳსის გჳარის უბედურებისგამო
 აღარც გამოვიდა რუსეთიდან, იქ დასახლდა.
 შემდგომ ამა დავითის გავსაგნისა მიიღო
 საერისთო. არაგვ ძემან გიორგისამ ბარძი-
 მა, შემდგომ ამისა მიიღო ძემან რევაზი-
 სამ ბეჟანმა, რომელსაც მიეცა ერთი ქე
 სარიდან და გარდაიცჳალა ბეჟან. რა ნახა

ბიძაშულმა მისმა გიორგიმ მშუცნიერება და ძლიერება სარიდანისა, იდუმალ დააჭერინა სარიდან, დაათსრევინა თვალები რათა არა შესცილებოდა ერისთაობასა. მაშინ ქჷრემა მხობელმა მისმა წაიეჟანა სარიდან შინდისს და იქ შეირთო ცოლი რატი შულის ასული, ამ სურვილით, რომ მისცემოდა შული და არ ამომწეადარიყო უმეკვდროდ. არაგვს ერისთაობა ეჭირა ამა **5** გიორგის და ჩუტულებრივ განაგებდა ეოველსავე. ამ ჟამათ მეფე თეიმურაზ ბჰანდებოდა ღრმათ მოხუცებაში და მეფე ირაკლი გაგზავნილიყო ნადირშასთან, ამისგამო ეოველნი დიდი კაცნი იეჟნენ ერთი ერთმანერთსედ გადაკიდებულნი და უნამეტნავეს არაგვსა და ქსნის ერისთავნი მძლავრობდნენ ურთიერთშორის თუმცა მემოუერენიც იეჟნენ, მაგრამ რომლისაჲ მიხეზით გადაკიდებოდნენ ერთმანერთს. იმ ჟამად ეოველნი სასლეულობანი მათნი იეჟნენ ერთობ შეკ-

რებილნი თჳსის სადგომს ანანურის ცუხე
 ხასხსლეში, გარდა შემოსსენებულის დავი-
 თისა, რომელიც გაეგზავნათ რუსეთში. და
 ობოლის ბეჟანის მის სარიდანისა, რომე-
 ლიც იყო შინდისში.--გაღჯარვებ, რომ ამ
 უკანასკნელმა გიორგიმ არგუს ერისთავმა
 უნამეტნავეს აღნთო ცეცხლი წინააღმდე-
 გობისა თჳსის განმლიერებულის გვარის
 მოსახლობელად და მრავლის უმანკო სისხ-
 ლის დასანთსეველად. ერთს იღეს, ესე გი-
 ორგი ერისთავი გამოვიდა სანადიროთ თჳ-
 სის სალსით და აწნაურებით დუშეთამდის
 და გზის ჰირსეჲ დაინახა გიორგიმ მრავალნი
 ცხენოსანი დიდის ბარკით და მშა-
 ლით მიმავალი, უბძანა ბიჭებს, რათა შე-
 ეტეოთ ვინაობა მათი, რომელთაც აცნობეს
 ესრეთ იასე ქსნის ერისთვს ცოლი მობ-
 ძანდება: შულებით კასეთს თავის მამა საზ-
 უჭრელ ჩოლაყაშულთანაო. მაშინ გიორგი
 გაწერა და უბძანა ერთობ მოსამსახურეთ

წადით, მოეწიეთ, ის ქალი აქ მომეტარეთ
თავის შულებით და მოახლებით, ბარგი
გადაუვარეთ და მსახურნი დაუღასეთ, რო-
გორ გაბედეს ჩემს მამულსედ გამოვლათ.
ისინი საჩქაროდ მოეწივნენ მსახურ ახნა-
ურნი დაუღასეს ბარგი გადაეარეს, და ქე-
თევან ერისთვს ცოლი თავის შულებით
დავით და სალომეთი გირგის მოართუეს.
გიორგიმ მაშინვე ესენი ხანჯალსანს წარ-
მოუგზავნა ტფილისში, რომელიც დაევენე-
ბინა ნადირშას. ამათ გაგზავნა ესენი ნადირ-
შასთან ტყუესდ სორასანში მოსამსახურეთ,
ეს ანბავი იასეს და შანშეს აცნობეს, რო-
მელნიც დიდს მწუსარებას მიეცნენ, გაანჩხ-
ლებულმა იასემ მსწრაფლადვე მისწერა სი-
მამრს წიგნი, გამოუცხადა ეოველი შეურაც-
ხება გიორგი ერისთავისაგან მიუენებული
და სთხოვა, შეძწეობა მოეცა, რადგან თვთ
მარტო თავისის ხალხით არ შეეძლო არა-
გვის ერისთავთ ბრძოლა. ჩოლაყაშული იმ

ქმათ იყო თუშეთის მოურავათ, რა ეს წი-
გნი მიიღო სასვერელ ჩოლაუაშულმა, შეკ-
რიბა თუშთავან ჯარი, მოისმო ჯამაგირით
დაღისტნის ლეკნი და გამოატანა თავის
აზნაურნი, მისცა დარიგება, რათა არავს
ერისთავთა იდუმალ გადავლონ თიანეთსედ
და იქიდან აცნობონ იასეს და შანშეს,
რომ ისინიც თავის ჯარით შეერთდნენ და
ისე შემოესჯვნენ ანანურში არავს ერის-
თავთა: მანამ შამშე ამ ლეკის ჯართან მო-
ასწევდა, მანამ მზავალ ადგილს დაესხნენ
ლეკნი და მზალი სალხნი მოსრეს, რა
ქსნის ერისთავნი მოვიდნენ ამბთთან მაშინ
მიმართეს შუადამისას ანანურის ციხე სა-
სახლეს, უეცრათ სცნეს არავის ერისთავთ
მოულოდნელად ჯარის თავს დასსმა და
ველარ მოასწრეს თავიანთ სალხის შეკრება
მხოლოდ დაკეტეს ციხის კარები, რომელ-
შიაც ჰქონდათ ცოლშულით მოსახლეობა და
იქ გამაგრდნენ.--იყო ძრიელი და ფიცხელი

ომი მრთელის ორის კვრის განმავლობაში,
 მაგრამ ციხე ანანურისა ვერას გზით ვერ
 აიღეს, ერთი შინაური მსახური გუარად
 ზოდიაშული მოისუიღეს და წელი მოუ-
 ჭრეს, რომელიც დაფარულად მომდინარე-
 ობდა ციხეში, ეგონათ იმით უეჭუტლად
 აღება, მაგრამ გიორგი არაკვს ერისთავმა
 შანშესა და იასეს მესამეს დღეს ციხიდან
 გამოუგზავნა ცოცხალი ორგული და შე-
 მოუთჳალა: თუცა შენ წელი მოგუჭერ,
 მაგრამ წელიც უსუათა გუაქუს და სავსე
 აუხები ორგულებითაო. აი დასამტკიცებ-
 ლად მოგართუო ცოცხალი ორგულიო.
 ამის გამგონნი შანშე და იასე შეწუხდნენ
 და უიმედონი შეიქმნენ ციხის აღებაზედ,
 ჯარშიაც ეს სმა გაიხმა და ლეკო მოცი-
 ქელი მოუგზავნეს, ჩუტნს ჯამაგირს გაგუ-
 სწორდით, რადგან ციხის აღება ასე გამ-
 ნელდა წავალთ ჩუტნს ქუტყანაშია, ამდენი
 ხალხი დაგვესოცაო, შანშემაც ნება მისცა.

მეორეს დღეს აივარნენ და რა დააპირეს
 დაბრუნება, ცისიდამ არაკვს ერისთავთ გად-
 მოქსმასეს „ოლოლო, ოლოლო“, გეგონათ
 აიღებდითო, მაშინ გაანჩსლებულთ დიდხანს
 იფიქრეს, რავქნათ და რა მოუსერსოთ ამათაო.
 ზოგი ერთთ ურჩიეს. ამის მეტი ლო-
 ნე არა გვაქვს ცისეში დეკანოზი მიუგსა-
 ვნოთ, რაც შეწყესება მოგეცით მოკვტევეთ
 და უოჭელი მტრობა მოგვსხოთ, ჩემს ქალ-
 საც შენს მძას სალს მივსცემ და მოუჭრო-
 ბათ შევსცულითო, რა ისინი კარებს გააღე-
 ბენ მაშინ ჩუტნ შეუტსივნეთ და ამათს ჯა-
 ვრს ნუ შევარჩენთო. ამ შემო აზრის შე-
 თვლილობით დეკანოზი მიუგსავნეს და
 დაარწმუნა ამ შეთვლილობასედა, მაშინ იმა-
 თაც შემოუთჟალეს; მობრძანდით თქუტნის
 სალსით ცისის კარებთან სადმართოს წესით
 დაიფიცეთ, რაც შემოგიუვლიათ ჭეშმარიტი
 იოოს, ეკ ლეკის ჯარი დაითხოუტთ, წავი-
 დნენ და ბატონი ბრძანდებით ჩუტნც თა-

ნახმანი ვიქნებითო; რა მოციქულმა ეს ზა-
სუსი მიუტანა, შანშეს იაშა და ლეკის ჯა-
რი იდუმალ დაბრეგა: მოშორებით დაიმა-
ლენით, როდესაც ციხიდან თოფის ხმაუ-
რობა შემოგესმათ, დაბრუნდით და შემოუ-
ტიეთო, ეს ჯარი ამ დარბევით გაისტუმ-
რა, თვის სალხით ციხის კარებთან მივიდა
და შეჭვიცა, მაშინ გიორგი არაგვს ერის-
თავმაც კარები გააღებინა, ესენი მსწრაფ-
ლადვე მტრულად შეესივნენ და თოფის
ხმაურობასედ ლეკის ჯარიც საჩქაროდ მო-
ეჭვლათ, შეიქნა საშინელი სისხლის ღჭრა,
სოცდნენ უწყალოდ, ქალები შვლებით შერ-
ბოდნენ ანანურის ეკლესიაში, რათა თხო-
ვასა და ვედრებასა მათსა დაეუარა, მაგ-
რამ შვლს დედის თქალთ წინ ანარცებ-
დნენ, და დასა და მძას ერთმანერთს ახო-
ცდნენ იყო ერთი საშინელება და შეუბრა-
ლებლობა ამ ციხეში და ეკლესიაში, უკა-
ნასკნელ წაუკიდეს ცეცხლი, რომ დამალვით

აღარავინ გადარჩენილიყო დაწუჭს და დას-
დაგეს ერთის უპირატესის თავადის მშუტ-
ნიერი მდგომიარობა.

ერთის სიტყვით, თერაპეტი სული მამა-
კაცი არაგვს ერისთავთაგანი მოჰყუდა ქა-
ლებს გარდა, მსასურ-აზნაურ შვლებით, რო-
მელთა სისხლი დღესაც აჩნევა ნაქცევებს.
როდესაც ეს უბედური შემთხვევა ესმა
შინდისში სარიდანს და მის სახლობას,
ამას ეოჟტლი კაცი თუალთწინ წარმოიდ-
გენს თუ როგორს მწუსარებას მიეცემოდნენ
და იმავე ღამით გამოიპარნენ კახეთისაკენ
მეფე თეიმურაზთან რათა ისინიც არავის
დაეხოცათ, მეფე თეიმურაზ იმ ქამათ ბძან-
დებოდა გელის ციხეს, სარიდან იქ იახლა
და აცნობა ესე ვითარი უბედურება, რო-
მელსედაც მეფე თეიმურაზ დიდს შეწუხებას
მიეცა და სარიდან ცოლმჯლით თვსთან
იახლა სასახლეში, ამ ნუგეშს უბძანებდა:
დღე დღეულობით მოჰტლი ჩემს ირაკლის

და მაშინ მე ვიცი, სარიდანმა ეს ანბავი რუსეთშიაც აცნობა თვს ბიძაშჯღს დავითს, რომელიც ამ სმასედ აღარც გადმოვიდა. რამდენსამე დროების განმავლობაში მობმანდა მეფე ირაკლი ნადირშადამ და დიდის პატრივით მიიღო სარიდან და მისი მე ბეჟან. როდესაც წამობმანდა თელავში, ესენიც თან წამოიუქანა და სარიდანს უბომა კახეთის მდივანბეგობა, ჯამაგირი და ულუფა, ანუგეშებდა: მომითმინეთ, სომ სედავთ ამ შემოსუჭულთ მტერთ, დროება არა მაქვს და როდესაც, მოვიცლი, მე გადმოგუჭზბით არაგვსედ და მე ჩავაბარებ შენს მამულსაო, ამ ანბავში მიდიოდა დროება, იცულებოდა ხალხის ფიქრი და ასრი.

მეფე ირაკლიმ არაგუშედ გამკებლად გაგზავნა ჯიმშერ ჩოლაუაშჯლი, რომელიც არაგუჭლებმა მოკლეს, ჩუჭნ ეს რათ გვანდა ჩუჭნ ჩუჭნი ბატონი გვბოძეო.

ამ მწუსარებაში სარიდან გარდაიცუალა,

მეფე ირაკლიმ მაშისვე ადგილი მდივან ბეგობისა ბექანს უბოძა და უბძანა, რადგან არავსედ უხემოთ არ მისჯალ, მოდი აქ კასეთში მოგცემ ოთხს უზირუჭლესს სოფელს და აქ დასახლდით, მაგრამ ბექანმა ეს მეფის ბძანება დიდათ იუარა, შემდგომ აქა-იქა ურჩიევს, სასახლიდამ გადი, ერთს უბრალთ სოფელში დადექ სადმე სიხანივით და არც მაშინ დაგაბინაუტებს შენს მამულსედათ, მაშინ ბექან ერისთავმა დაიწყო სიარული აქა-იქ მასლობლად თელავის სოფლებისა და ეძებდა შენობას რასმე თვს გადმოხსავლელად სადაცა ნახა სოფელს ქისტაურში ერთი ბურჯი აშენებული და მცირედი გლესნი, განიხრახსა იქ გადმოუქანა სასახლობისა სიხანივით, რომელიც კიდევ აღასრულა, როდესაც ჰსცნო მეფე ირაკლიმ, დაიბარა ბექან და კუზლადვე უბძანა, მოდი გამიგონე, დასთმე არავს, აქ აღირჩივე სადაცეი გინდა სოფლები,

ხედამ ჩემს მოუსუტნებლობას მტერნი შემო-
მსუტვიან, და თან ვერ მოგდეკ მაგრამ
ბეჟანს სამშობლო მამულის სიუწარული
არ აძლევდა დათმობის ნებას, და იყო
დარჩომილი ამ მცირეს მამულზედ სისა-
ნივით.

გიორგის მეფობამდის ასე დღე დღეუ-
ლობით დარჩნენ. როდესაც გიორგის უპი-
რებდა მეფე ირაკლი გვრგვინის კუროთხევას,
მაშინ ბეჟან. იასლა მეფე ირაკლის და
შეაბრალა თავი. მეფემ ქისტაურის
დოკუმენტი უბოძა ამ სახით: გიბო-
მე შენ ბრწყინებულეს გუარის არაგვს ერის-
თავს სარდიანის მეს ბეჟანს, და სხუა...
შემდგომ უბძანა მანამ არაგვ ჩაგბარდებათ
ეს ქისტაური გეჭიროთ და მერე თქუტნი
მამული გეყოფათ თქუტნაო.

ამ ბეჟანს მიეცა სამი მე: რაფიელ,
გიორგი და იოსებ, ამ ჟამად რადგან სა-
ქართუტლო შეერთებულიყო რუსეთს და იმჟე-

რატორმაც წარმოგზავნა ციციანოვი გამგე-
ბელად საქართველოში, ამ ციციანოვმა რა
განიხილა სიძარტლე არგვს ერისთავთა
და დროებით დარჩნა მათი მცირეს მა-
მულში, აცნობა კელმწიფეს და ჩააბარა
არგვ ბეჟანს და შჯლთა მისთა რაჭაილს,
გიორგის და იოსებს ერისთავთა, გარნა
ამათმა უბედურის შთამომავლობის სვემ
უწია და გარდაიცვალა ციციანოვი, შემ-
დგომთა ჰირთა: გუდოვიჩმა და ტურმუსოვმან
შესცუალეს აზრი ციციანოვისა და მსწრა-
ულადვე დაატყვებინეს არგვ, ქისტაურის
ჩამორთმევაც მოინდომეს, 1825 წელში
როდესაც ერძალოვი განაგებდა საქართვე-
ლოს, მისის შუა მდგომელობით ვეღარ
განაუქმეს მეფე ირაკლის ნაბოძები დოკუ-
მენტი და დაუპტკიცდათ ქისტაური და ჰენ-
ცია საშჯლისშჯლოდ, სანაცვლოდ ათი ათა-
სის კომლისა.

ეს არგვს ერისთავთა ჩამომავლობის

მოთხოვნა და მისესი იმათის გადმოსახ-
ლებისა. მოკლებულია ვრცლად აღწერასა,
ეოგელს ისტორიულს მშუტნიერებასა და
ისტორიულს კელოვნებასა მაგრამ დარწმუ-
ნებული ვარ მკითხუტლნი მიუტეევენ ჩუტნს
სუსტს კალამსა. იქნება ეს მოთხოვნა რო-
მელთაჲ ჰირთა საწეენათაჲ მიიღონ, მაგრამ
ამ მოთხოვნის დაწერის სურვილი განა-
ღვძა ჩემში ერთის მხრივ იმ სამწესარო
მსუტდრმა, რომელიც სშირად ჰსწუტყიათ
არაგვს ერისთავთა და მეორედ რა რომ
ჩუტნცა ვართ ერთი იმ გუარის შთანთმა-
ვლთაგანი და შულის-შულის ასული უკანა-
სკნელის ბეჟან ერისთავისა. ეოგელს გამო-
ჩენილს გუარს ვალად აწევს აღწეროს
რაოდენიცა შესაძლოა თუხი გუარ-
ტომობა, რომლით შეივსება ჩუტნი მამანაჲთ
ისტორია.

კნეინა ბარბარე ჯორჯაძისა.

1861 წელს, 12 სექტემბერს.

ს ი ც ე უ ზ,

თქმული ახალ წელს ხედავს გამარტულ ებრაელებსა
შიორ, ქუთაისის სობორში.

პირუტყლსა ამას დღესა ახლისა წლისასა,
მეტყლისა ჩუტულებსაძებრ, ჩუტუნ ეოველნი,
მმანო ქრისტიანენო, მაულოცავთ ახალსა
წელსა და დაელოცავთ ურთიერთთა მსურ-
ველნი ეოველისა სიკეთისა და წარმატებისა.
არცა მე უარვეოვ, მმანო ჩემო, ჩუტულებ-
ბასა ამას, ვინაჲღვან არ არის ურიგო,
წინაჲდმდეგი სჯულისა; მეც მსურს მოგი-
ლოცო თქვენს ახალი წესე წელიწადი. გა-
რნა რა უნდა ვისურვო მე თქვენთჳს და

ეოველისა ჩემისა სამწესოდსათჳს, და რო-
 გორ უნდა დავლოცო ეოველნი სულიერნი
 ძენი და ძმანი? ნუ თუ მეც ისეთ დავლო-
 ცო როგორც ურთიერთარს გაქჳსთ ჩუტ-
 ულებსა, ესე იგი რათა ღმერთმან მრავალი
 ამისთანა წელიწადი დაგასწროს, ტკბილათ
 დაგაბეროს, გაგამდიდროს და სსუქანი? რა-
 საკჯრველია, არც ეს არის ურიგო და კი-
 დეც მსურს და ვეკედრები ღმერთსა ეოვე-
 ლი ესე მოგანიჭოსთ თქუტნ ჟჳსითა მად-
 ლითა. გარნა, ძმანო ჩემო საუქარელნო,
 უძჯობესი რადმე გითხრა თქუტნ და უძჯრ-
 ფასესი ამათ ეოველთა ვისურგო თქუტნ-
 თჳს. რა? მოისსენეთ რომ მე ვარ სული-
 ერი თქუტნი მოძღუარი; და ასლა ჩუტნ
 ეოველნი ვსდგევართ ტაძარსა შინა ღმთი-
 სასა, ამისთჳს ეოველი სოფლიური სურ-
 ვილი დაუტევით სოფელსა და ჩუტნ ვი-
 ფიქროთ რადმე სულისა.

ზირუტლად მსურს და ვეკედრები ღმე-

რისა რომ ამ მდგომარე წელიწადს ჩუტნ
 ვოველნი უძჯობესნი შევიქმნეთ სულითა
 და გულით; მსურს, რომ სულიერობა მო-
 გვემატოს, ესე იგი არა მხოლოდ გარეშე-
 ობით ვასრულებდეთ სჯულსა ჩუტნსა, არა-
 მედ სულიერად, არა თუ მხოლოდ მოვი-
 სმენდეთ წირუა-ლოცუასა ეკკლესიაშიდ, არა-
 მედ, რაც ეკკლესიაშიდ გვესმის, მას სო-
 ფელში და სახლში აღვასრულებდეთ; არა
 თუ მხოლოდ მოვინათვლიდეთ მეთა ჩუტნთა,
 არამედ აღჟსრდიდეთ ქრისტიანობრივად;
 არა თუ ერთსელ მხოლოდ წელიწადშიდ
 მოვინანებდეთ ცოდვათა და ვეზიარებოდეთ
 და მერმეთ ისთევე მივაქცევდეთ გულსა
 უწინდელთა ცოდვათადმი; არამედ რაც ერთ-
 სელ მოვინანეთ იმას მეორედ აღარ ვიზა-
 მდეთ. ერთის სიტყვთ შევიქმნეთ სრულნი
 ქრისტიანენი.

მეორედ, ვინაჲდგან დღევანდელი დღე
 ცხადად გვაჩუტნებს ჩუტნ, ვითარ ბოკლე

არიან დღენი ცხოვრებისა ჩუწნისანი და თუთოეული ჩუწნგანი ერთითა ნაბიჯითა მიეახლა სიკუდილსა და საულავსა, ვინა-
 დგან მოაკლდა ცხოვრებასა მისსა ერთი წელი, ამისთჳს ვისურუტებ და ვევედრები ღმერთსა რათა დანარჩენი დღენი ცხოვრებისა ჩუწნისანი მოგვასმაროს კეთილად და სულისა ჩუწნისათჳს სასარკებლოდ; რათა უქმად დროებასა არავინ ატარებდეს, ქალე-
 ბნი ლოტოს თამაშობითა არ ჰყარგაუდენ დროსა, თჳსსა, არამედ მოასმარებდენ ოჯახსა თჳსსა: რათა კაცებნი ქალაღდის თამაშობაში არ ღუზავდენ მრავალთა საათთა; ღამეს დღედ არ გარდაუქცევდენ და დღეს ღამედ, ერთის სიტუჯთ, რათა ღმერთმან მაღლითა თჳსითა შეგვაგონოს თუ ვითარ ძკრუასი არის კაცისათჳს ეოველი წამი.

ბოლოს ვისურვებ და მსურვალედ ვევედრები ღმერთსა, რათა მოგვცეს ჩუწნ ერთობა და სიუქარული, რომელი არს ნი-

მანი დამამტკიცებელი სულიერისა წარმატებისა, საუნჯე დაუფასებელი, გვრგვნი ქრისტიანობრივისა ზნეობისა.

ახლა, ძმანო ჩემნო ეოვლად საეჭარელნო, ვინადგან მე დავლოცე თქვენ და ვისურუქ თქვენთჳს ეოველი, რაც ვიცოდი უმჯობესი, თქვენ კმარებეს დამლოცოთ მე, ისურვოთ ჩემთჳს რადმე კარგი რა არს ჩემთჳს საჭირო, და რა უნდა ისურვოთ თქვენ ჩემთჳს?

ზირჭლად ევედრეთ ჩემთჳს ღმერეთსა, რათა მომცეს ძალი და ძადლი კეთილად და ჯეროვნად ვემსახურო წმიდასა ეკლესიასა, ესე იგი თქვენსა ცხოვრებასა, ვინადგან თქვენ და ჩვენ ეოველნი ვართ ეკლესია ღუთისა.

მეორედ, ისურუქთ ჩემთჳს, რათა სიტუა და დარიგებათა ჩემთა ჰქონდეთ კეთილი ნაყოფი და მოქმედება, რათა ეოველთა მსმენელთა ჩემთა იცნან რა მსურს

მე და ჩას ვცდილობ. არიან ვიეთნიმე ზირნი, რომელნი მემდურებიან მე სწავლისა და მხილებისა ჩემისათჳს და არ მოსწონთ რომელნიმე საქმენი ჩემნი, ეგედრეთ ღმერთსა, რათა სცნან ესე ვითართა ზირთა, რომელ მე თანამდებ ვარ ისთე ვიქცეოდე, როგორც სჯული და სჯნიდისი მიბჳანებენ მე, შეიტეონ მათ, რომელ მე თუ მხოლოდ ის ვქენი და ის ვსთქვ, რაც მათ ესიაშოვნება მეშინია, ზირუჭლად არ გამოვსჩნდე ღმთის წინააღმდეგი და მეორედ მათიც მავნებელი და წარწყმენდელი.

ბოლოს, საუჭარელნო, ერთობ ეოველნი მივიქცეთ მსურუალითა ვედრებითა მაცხოვრისადმი, რათა იეოს ჩუჭნდა შემწედა, მუარუჭლ განმავლობასა შინა ახლისა ამის წლისასა.

თუძცა ცოდვილნი ვართ, მაცხოვარო ჩუჭნო, თუძცა არ გასრულებთ ჯეროვნად შენთა მცნებათა, გარნა მაინც შენი ვართ,

შენსა სახელსა ვესაგო, ქუჭლიდგან, ვათარ-
ცა წინაჰარნი ჩუტნნი, ეგრეთვე ჩუტნ,
ვითარცა იგინი დაიცევ მრავალთა ჭირთა
და განსაცდელთა შორის ვიდრე აქამოდ
და ქუტუნა ესე ჩუტნი შეიქმნა მუდრო-
სა ნავთ საუდელსა შინა, ეგრეთჲც ჩუტნ-
თჳს იუავ შემწე და მფარჲტლ უკუნისამდე
ამინ.

საღაებოს ფურცელი.

მახეზი მოღაებისა და განუმებისა. — კეოილ საქ-
მესედ ღაზარაკი და იმისი უნაყოფობა თავის
გამომდებთაგან. — ძეჭლი საღაებოს შეიდანი
და იქ მოქმედნი პირნი. — ბეკრი ღაზარაკი
და იმისი ნაყოფი. — წარმოდგენა ქართულის
გომედიისა სასარგებლოს საქმისათჳს. — საზო-
გადო სჳა ახლანდელთ ზოგი ერთთ პირთხედ-

რამდენმა საუკუნემ, რამდენმა წელიწადმა, რამდენმა
თქმად და რამდენმა დღემ განგლო რაც დადუმდა საზმადი
ენა მოღაებისა? ბეკრმა კეთილნო მკითხველნო, მრავა-
ლმა წლებმა განგლეს სულით და გულით საყუარელნო
ცისკრის მოტრფიალნო! საუკუნეებზედ და წლებზედ
იქნება განკვრდნენ ზოგნი თქმუნგანნი, მაგრამ განკვრ-
ველი და განსოცარი ქმუნგანსზედ არა არისრა, ერთის
თჳს მცონარება ღიტყვარტურაში შეადგენს მართელს საუ-
კუნეს და ერთის საუკუნის შემდეგს, ერთის თჳს სიტ-
უყუარებითი მუშაკობა იქნება იმისთანა ძვრფასი იუოს,
რომ მრავალ საუკუნეებში დაუვიწყარნი იყუნენ. (ძვრ-

ფასს, არ მივაწერ ჩემს საღაებოს ფურცელს, მხოლოდ მოგასენებთ საზოგადოდ)... დიას! დადუმა მოლაყბე; გაჩუმა საღაებოს მწვერი; მოკლდა თქუქსნიან ღასღას-
 დარობითს სუბარსა ფოველს ჩუქსნს ნაქელუებაზედ;
 დაკარგა ძვრთასი დრო, ის დრო, რომელშიაც ყოვლის
 გვარის საღსი მიდის წარმატებაში, ჩუქსნ შირ დაღებულე-
 ბი შეესტქერით და მხოლოდ ერთი ერთმანერთის კიდსუას
 უნდებოთ.—ეს გასლავო ჩუქსნი წარმატება და ამაში გან-
 გითარება, ეს გასლავსო ჩუქსნი ბუერი ღაპარავის ნაყოფი;
 ეს გასლავსო იმისგან გამონაცემი სიტუბოება, რომლი-
 თაც შევიკრიბებით სოლმე, მოვეუჭებით, ვეყანებოთ,—
 ძუქლღის წიგნების ბუქუდასაც გაპირებოთ, სასწავლებლების
 დაფუძნებასაც, ღარიბების შემწეობასაც და საქმით სრუ-
 ლებოთ უქმდება ეს განსრავსუქსნი, ღაპარავი და ბუერი
 თავს გამოდება მიდის ამაოთ! სისხლით მეკსება გული
 ამ გუარს ჩუქსნს მუქსნიერს თვსებაზედ; გული მემსტ-
 ჟალება ამ გუარს მამულის სიუქარულზედ; ცრემლები
 მოდიან ამ გუარ... მაგრამ მაინც ჩუმი გაჩუმების მიხეცნი
 გერა კსთქვ, აი ბატონებო რა გასლდათ მიხეცნი: ამ ჩემის
 გაჩუმების დროს განმეღობაში, ბუერი რამ სასარგებლო
 საქმეების დაწება მოხდა ჩუქსნს ძვრთასს ქუქსნიანში!
 ქართუქსლების წესით შედგენს დასები, რიგი აპირებდა
 სასწავლებლის დაფუძნებას, რომელსედაც ახლაც ღაპა-
 რავობენ, რიგი ღარიბების შემწეობას; რიგი ღარიბების
 შულების რუსეთში გაგზავნას. ძუქლღის წიგნების ბუქუ-
 დას ზომ ნულარ იტყვო, სიები იყო რომ დაქქონდათ
 აქაიქ. ამ ძუქლღის წიგნების ბუქუდასაც სხუ და სხუ
 დასები ჭეუანდა შედგენილი, რომელნიცა იქნება ახლაც
 არსებობდნებ. რიგი აპირებდა სახარების დაბუქუდას,
 ზოგი სამოციქულოსს, ზოგი ღოცუქსნისს მამან, რო-
 დესაც რომ რამდენიმე დაბუქდილია და თუთან ის თავს

გამომდებნიც არ არიან მსუადეკლნი, ზოგნი იფიქრობ-
დნენ, იფიქრობდნენ და გერას გზით ვერ მოიფიქრეს და
გერ მისწოდნენ, თუ რა წიგნი დაბეჭდოს და საიდგან რა
მოაზროვან. ერთის სიტყვით, გერას გზით ვერ მოაგნეს ძველს
წიგნს. მართლეს საქართველოში გერცა თუ ერთი ძეგლ-
ი წიგნი ჰყოვეს! ახ! დიდებული დემოთო! რამდენის
თვლების გუარსი ხალხი ჰსცხორებს ქეჭვანაზედ. — აი
მიზეზი ჩემის განწყობისა. მე მხოლოდ შორითგან უყუ-
რებდი განწყობული, მსურდა რა შემეტყუა, თუ რით
გათადებოდა, რომ ისე მიმეცა ანგარიში «ცისკრის» მკი-
თხეშლათაჲს. — ბევრი ღაპარაკი შერბათ იმ ბატონებს,
საქმიოთი გამოვიდა. — არაფერი! და ესეც მეტი. საციცხ-
ვით დავიდეკათ სხუთა კნის ხალხთათჲს. ამას გარდა,
თუქმის ჩაშალა ამ სიების ტარებაჲ და ბევრმა თეგვა-
მომდებთ აქა-იქ სიარულმა, ნამდვილი განსრახუა. «კალ-
მასობის» დაბეჭვდა, რომლისაც თავს გამომდებნი იუჩ-
ნენ .. ეჭ, ამასკი აღარ გიტყვ ვინც იუჩნენ... ამასკი გი-
ტყვ, რომ ამ გუარის დასებით და უთანხმოებით იშლე-
ბა ყოველი კეთილი საქმე, ამ უთანხმოებით არეკია გზა
ჩუქნს სამშობლოს ენას, ამ უთანხმოებით იღუპება ჩუქნ
წინაპართაგან სისხლის დანთხევასი დატული ჩუქნი სიტ-
ყურება. სულ ხუთნი თუ ათნი მხსნაჲნი არიან; სულ
ხუთნი თუ ათნი ქართველნი კართ დარჩომადნი და ეს
ხუთნი თუ ათნი ხუთ და ათ დასადა კართ გაყოფილნი
ერთი ერთმანერთის საწინააღმდეგოთ. ძალიან ბევრს რა-
სმესკი გაკარებებთ! ამას გარდა, ამ ხუთში თუ ათში
ზოგი დიდს პოეტობაზედ სდებს თავსა, ზოგი დიდს პა-
ტრიოტობაზედ, ზოგი წერილმანი ხალხნი დიდს არის-
ტოკრატიობაზედ და ინდოურსავით იბერება, ზოგი...
აი, ახლა უნდა ყოფილიყო საღაზბოს მეიდანნი, იქ საზო-
გადო ხმა დასჯიდა ამ გუარათა ხალხის მაგნებელთა ზირთა
და დაყენებდა სწორე და სასარგებლო გზაზედ. — მაგრამ
სადღა საღაზბოს მეიდანნი? სადღა არიან საღაზბოს მე-
იდნის ჩირაღნი? სადღა არიან საღაზბოს მეიდნის დამა-
შუქნებელნი ზირნი? რომლის კუთხისაკენ მიიმალნენ სა-

დაეხოთ ყურნალისტები და საღებოს გასეთების რედაქტორები? გაუქმდა საღებოს მედანი; ბუნების წესის მიხედვით მტუროთ შეიცუდნენ იმ საღებოს ჩირადნი; საღებოს მედნის პირთ ძვლებიც აღარ არსებობენ; ყურნალისტები და რედაქტორები დიდი ხანია გამაწყდნენ თავიანთს შესაგრებელს მეიდანს; — საღებოს მეიდანია იყო საყურადღებო მეითხუტლნო, როგორც, თუ განსრუთ ერთხელაც ესთქ იმ ალაგს, სადაცა ახლა არის არქიელის სადგომი სხლები. იქ ყოველთჳს შეიგრებოდან ქართულს საზოგადოება; იქ ყოველთჳს გაიგებდა კაცი ახლასაღს ანბავს, ჩამოჴდებოდან ერთ ერთი მოხუცი ქუჩად, შემოეხუტდნენ გარს სხუანი და მოჴყუტბოდან... ახლა, ვიდრე გასყოში გადასცემენ დასაბჴდვათ ახლს ანბავს იქ მინამდისინ ტელეგრაფსავით გარემო სოფლებშიაცკი გარდაეცემოდან. ახლ ახლის ანბავის მომტანსი პირნი გახლდნენ სიტყვით ყურნალისტები და სიტყვითვე რედაქტორები. იმათი მოსამართლე იყო საღებოს მეიდანის საზოგადოება, თუ მართალი იყო მოუწონებდნენ და თუ ტუვლი დაუწუნებდნენ, თუ საზოგადოების ზიანის მიმცემი პირი აღმოჩნდებოდან იქვე ჩაქუჩებდნენ და ახლანდეღსავით ყველგან არ მიიღებდნენ პოლიტიკით, და იქუტ გათავდებოდან საქმე. ახლა საღებოს მეიდანია შეიცუდა მეჭორიკანავით მეიდანებად. საჭორიკანაო მეიდანია ყოველს ალაგს არის, ბულვარსედ გაივლით, იქ შეიტუობთ და ყურს მოჴკრავთ ტუვლათ მოტანტალეთაგან ჭორიკანაობას, კლუბში შესუალთ ამ გვარი მეიდანია იქ დაგხდებათ, თუატრში, მაინც არ აცდილდებათ; ერთის სიტყვით, რომლის კუთხისაკენ, სახლისაკენ და მეიდანისაკენ არ უნდა გაიარო, რომ მეჭორიკანაები იქ არ შეგხუდნენ. მაგრამ ეს მიბმანეთ, იმათს ღაჴარაკში სიმართლეს ჴმოგებთ რასმეს? იმათი ღაჴარაკი არის სავსე სიცრუითა ასე, რომ ბავია არა სძევთ. ვინ არიან ამ ალაგებში მოქმედნი პირნი? როგორც ჴემოთა ესთქ არისტოკრატიის მიმდეგნი პირნი და ჴოგნი ერთხი ახლანდეღნი განათლებულნი კაცნი, გრძელ მაყენტიანნი, მხრებ აწევით და იდლიაში ჴოხ ამო-

ნაილები. შეუტყუათ იმ ბატონებს ჯლია მომეჭდარაო და ისეი არ იციან, რომელი ჯლია? აი ბატონებო, ზოგნი ერთნი ამ გვარნი პირნი გახლანან ყოვლის კეთილის განზრახვის არათუ შემწეობის მიმცემნი, — წინააღმდეგნი. ამ გუარნი მანუეტებიანნი გახლანან, რომელნიცა სადაცღი დასხდებიან, მოჰყუჭებიან, ჯაპარაკობენ. ამ გუარ ჩაგონებოთ ატდენენ დარბაისელთ შერთ და როდესაც კგონებოთ საზოგადო რამ გაკეთდებაო, კელით, კელით და კხედავთ რომ მტყუარის მდინარეს კასპიის ზღვსათჳს მიუცია ამ გუარი საზოგადო დაწყება. მოდით და ახლა ეძიეთ უძირის ზღუაში. აბა ახლა ავიდეთ სსუა გუარი ხალხი, რომელიცა არც მანუეტებს მისდევს, არც ილღიაში ჯოხი აქუს ამოხრილი, რა არის თქუან განათლებული ძრანტიაო, არც მსრებ წყეული დადის და არც ჯაიკის ფერხატებს ეწეობა. მხოლოდ თავ ჩაღუნვილი დადის, გრძობს ყო. კელსავე ჩუჭსნს ნაკულეკასებას. იმის სხითგან გამომეტყულებს რაღაც გუდმტყინულება, ჩუმად, სიმუჯდით შესუდება ხოლმე მცნობთა და ზოგჯერ წამოიძახებს თუთოს სიტყუას, რომელსაცა არა ვითარი გაგუენა აქუს მსმენელთჳდ, რადგანც განათლების ნიშანი მანუეტები არა აქუს. აბა ამ გუარმა პირმა, ამ გუარათ სასწავლებელითგან გამოსუღმა ატაროს სია მუჭლის წიგნების დასაბეჭდავთ, დარწმუნებულნი ბძანდებოდეთ, გამოავდებენ სხვითგან ამ სიტყუთ: წადი ჯერ განათლდი, ისწავლე და შემდგომს დაგვანახუჭ კგ შენი ტუტუცი და განათლებული თავიო. (არ ვიცი რას ეძახიან განათლებბს, შანაგან თჳსებას და ღირსებას, თუ გარეგან შემხედობას?.. ისეი არ ვიცი, რომ ამათ იქნება უფრო უმანკო სული და გული აქუსთ, ვიდრე... აქ შევასვენებ საქართუჭლოს ბატის გამონაცემს კალამს, ზოგს მოვიღაპარაკებ შემდგომში და უფრო იმ გუარათ პირთჳდ, ანუ იმ გუარათ «ცვილიზაციის» გონიერთ ცუოველთჳდ. რომელნიცა ყოვლის ღონის ძიებით მეცადინეობენ, კხუჭსონ ჩუჭსნს საზოგადოებას პირუჭლ კაცად და პირუჭლ კეთილის მყოფელად საზოგადოს საქმისა, ამ გუარნი

ზირნი ყოველს წრესედა თამაშობენ თავინთს
 სსწავლებელის დაფუძნებაში ეველასედ ბუკრსა ეჴ
 ეველასედ მცირე ნაყოფი გამოუათ კელითგან;
 წიგნების ბეჭდჴაში ეველასედ ბუკრს მაღლა სმოგ
 და ეწესლასედ მცირეს ნაყოფითა რხებიან. მაგრამ
 თა. შემდგომს თჴსში, თუ ეყოლებიან მკითხჴსლნი «ცი-
 კარს» რომლის პირუტყლი ერთგული თანამშრომელი ვარ მე,
 და რომლის ამოფხურას როგორც ყური მოკვარ მეცა-
 დინეობენ ზოგნი ერთნი კეთილის საქმის თავს გამომ-
 დებნი, მოვილახარაკებ და საზოგადოსეკ წარუდგენ დასა-
 სჯელად საზოგადოს სმით. ახლავი მშუდლობით!...

ოჴ! ესეი დამავიწედა, რა უბედურებაა, რომ ყოველის
 ფერში ქართულათ უნდა მოვიქცეთ: უმთავრესს საგანს უნდა
 თავი დავანებოთ და წვრილმანს გამოუდგეთ. კიცი მიბძ-
 ნებთ, ყოველი უმთავრესი საქმე წვრილმანებითგან და წჴ-
 რილწჴრილად გაკეთდება. ამაში მართალნი ბძანდებით.
 მე გამოგელახარაკებით საუწარელნო მკითხჴსლნო უფრო
 მეტად ზოგი ერთთ პირთა თვსებასედ, — კეთილსედ თუ
 ბოროტსედ, ეგ თჴსწნ თჯთან დაინახეთ. ხალხის თვსე-
 ბას დიდი დამოკიდებულება აქეს უმთავრესს საგანთას. უმ-
 თავრესი საგანი იმდესს მაღე და რიგინად მიიღებს სი-
 სრულეს, რაოდენჯერაც ხალხში ურეკიან მომატებით კე-
 თილის თვსებისანი და რაოდენჯერაც თანხმობა მიუობს.
 მაშასადამე ამ ჩემის სალაებოს ფურცლის საგანიცა ყოფილა
 უმთავრესი!.. კიდენ რომ კერ მოგახსენეთ რაც დამავიწედა.
 ესთჴჴ? ნებას მიბოძებთ? არ გამირისხდებით? როგორღაც
 გერიდები თჴსწნს წყენას. ეჴ! ადრეა თუ გჯან ხომ უნდა
 მოხედეს, დარწმუნებულნი ბძანდებით, ამას გარდა ჩემის
 თჴმით, თუ უთქმელობით რა იქნება. მაშ მოგახსენებთ:
 ბატონუმობა! დიად, ბატონუმობა! უმთავრესი და უუპირ-
 ჴსლესი საგანი ჩჴსწნთჯს და ჩჴსწნის შჯლის შჯლთათჯს.
 შემდგომში ამასედაც მოგელახარაკებით და მოგახსენებთ
 იმ ბატონუმობის ზროკეტის ღირსებასედ, რომელსედაც ღი-
 დის უურადღებით ღაჴარაკობენ ხალხში. მეორედ ნახჴამდინ?...
 მოლავებ.